

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2024

Tereza Pchálková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Taktiky a strategie opozice – obstrukce jako nástroj
politického boje**

Bakalářská práce

Autorka práce: Tereza Pchálková

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.
4. Při přípravě této práce autorka použila ChatGPT (verze 3.5) za účelem parafráze vybraných vět a souvětí pro snadnější čtení a pochopení myšlenky a taktéž webový překladáč DeepL pro překlad nutných formálních náležitostí práce. Po použití těchto nástrojů autorka obsahy podle potřeby zkontrolovala a upravila a přebírá plnou odpovědnost za obsah publikace.

Bibliografický záznam

PCHÁLKOVÁ, Tereza. *Taktiky a strategie opozice – obstrukce jako nástroj politického boje*. Praha, 2024. 72 stránek. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Rozsah práce: 82 370 znaků vč. mezer

Abstrakt

Práce se věnuje fenoménu obstrukcí v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky v osmém a devátém volebním období, které je specifické výměnou politických stran v exekutivní a opoziční roli. Teoreticky je práce zasazena do témat opozice a obstrukce. K tomuto autorka primárně vycházela z článku Miroslava Nováka *Systémy politických stran a základní modely opozice*, publikace Michala Kubáta *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi*, knihy Jana Wintra *Česká parlamentní kultura* a taktéž jednacího řádu dolní komory parlamentu, resp. jeho komentovaného znění od Jindřišky Syllové a kolektivu. V průběhu teoretického zkoumání autorka narazila na nedostatečný výklad pojmu, a proto přišla s vlastní definicí. Autorka práce si stanovila výzkumnou otázku: *Jak se liší obstrukční strategie politických stran opozice?* a pokouší se ji zodpovědět prostřednictvím kvalitativního výzkumu. Předmětem analýzy jsou v práci případové studie dvou návrhů zákona o státním rozpočtu, a to na rok 2021 a 2024, u kterých byla zkoumána všechna tři legislativní čtení. Výskyt obstrukcí je následně sledován skrze čtyři kódy: délka rozpravy, faktické poznámky, pozměňovací návrhy a procedurální návrhy. Délka rozpravy a faktické poznámky jsou měřeny formou znaků vč. mezer, u pozměňovacích a procedurálních návrhů je sledován jejich počet a obsah. Výsledky měření jsou znázorněny pro snadné pochopení graficky formou grafů a tabulek. V neposlední řadě se práce zamýšlí nad slabými body jednacího řádu a potřebou jejich revize.

Abstract

The thesis focuses on the phenomenon of obstruction in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic in the eighth and ninth electoral terms, which is specific to the exchange of political parties in the executive and opposition roles. Theoretically, the thesis is set in the themes of opposition and obstruction. For this, the literature is primarily based on Miroslav Novák's article *Political Party Systems and Basic Models of Opposition*, Michal Kubát's publication *Political Opposition in Theory and Central European Practice*, Jan Wintr's book *Czech Parliamentary Culture*, and the *Rules of Procedure of the Lower House of Parliament*, resp. its annotated version by Jindřiška Syllová and colleagues. During theoretical research, the author came across an insufficient interpretation of the term and therefore came up with her own definition. The author of the thesis set the research question: *How does the obstruction strategy of political parties of the opposition differ?* and attempts to answer it through qualitative research. The subject of analysis in the thesis are case studies

of two state budget bills, namely for 2021 and 2024, for which all three legislative readings were examined. The incidence of filibusters is then tracked through four codes: length of debate, factual remarks, amendments, and procedural motions. Debate length and factual remarks are measured in terms of characters including spaces. Amendments and procedural motions are examined through number and its content. The results of the measurements are shown graphically in the form of charts and tables for ease of understanding. Finally, the paper reflects on the weaknesses of the Rules of Procedure and the need to revise it.

Klíčová slova

obstrukce, opozice, vláda, Poslanecká sněmovna, legislativní proces, jednací řád

Keywords

obstructions, opposition, government, Chamber of Deputies, legislative process, standing orders

Title

Tactics and strategies of the opposition – obstructions as a political weapon

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala mému vedoucímu práce panu doc. PhDr. Miloši Brunclíkovi, Ph.D. za jeho rady a připomínky, které mou práci obohatily. Dále také panu Ing. Mgr. Martinovi Kutovi, Ph.D., Mgr. Davidovi Jágrovi, Ph.D., prof. JUDr. Janu Kyselovi, Ph.D., DSc. a prof. JUDr. PhDr. Janu Wintrovi, Ph.D. za jejich konzultace a odbornou pomoc. Mé poděkování patří také rodině a přátelům za jejich neutuchající podporu i v časech, kdy nade mnou převládaly pochyby a nejistoty.

Obsah

Úvod	8
Cíle a struktura práce	10
Teoretické a kontextuální ukotvení	11
Opozice	11
Teoretické vymezení opozice	11
Funkce opozice	13
Obstrukce	15
Teoretické vymezení obstrukcí	15
Obstrukční legitimita	16
Vztah jednacímho řádu Poslanecké sněmovny a obstrukcí	19
Metodologie	25
Analýza vládního návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021	28
První čtení	29
Druhé čtení	33
Třetí čtení	38
Analýza vládního návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024	42
První čtení	42
Druhé čtení	46
Třetí čtení	50
Diskuse o jednacím řádu	55
Závěr	58
Summary	58
Seznam grafů	60
Seznam tabulek	60

Použitá literatura.....	62
-------------------------	----

Úvod

Můj zájem o fungování demokracie a politiky se ztělesňuje ve studiu parlamentarismu. Poznání je přitom o to více fascinující, pokud se objeví fenomén, který dokáže křehký demokratický systém ohrozit zevnitř.

Fenomén, na který se chci ve své práci zaměřit, jsou parlamentní obstrukce. Lze je chápat jako zneužití svobody parlamentní rozpravy s cílem zmařit vůli parlamentu.¹ Aktérem tohoto jednání je institucionalizovaná opozice, tedy ti, kdo v boji o moc ve volbách sice prohráli, avšak jejich výsledná pozice jim umožňuje se na tvorbě politiky stále alespoň zčásti podílet. Giovanni Sartori přitom k soutěživosti a boji o moc poznamenává, že politická opozice má v demokracii: „oponovat a ne obstruovat, má být konstruktivní a ne destruktivní“.²

Téma mé práce navíc vychází z oblasti poznání politické kultury. Tou můžeme myslet relativně ustálený sdílený soubor hodnot v určité sociální skupině, které v politickém jednání a myšlení vymezují normalitu. Z definice vyplývá, že politická kultura se týká všech jedinců dohromady, je to tedy jakýsi nástroj kolektivity, nikoliv individuální vlastnost každého občana zvlášť.³ Mantinely, které jsme naší politické kultuře nastavili, tedy určují normy politického jednání a vybočení z nich by mělo být přinejmenším pozorně sledováno.

Nejzávažnější dopad mají obstrukce na chod instituce, jelikož kvůli nim nemůže orgán splňovat svůj účel – totiž přijímat legislativu. Obstrukce jsou nástroje, které jedna strana využívá k blokování schvalovacího procesu zákonů. V důsledku pak ale uvádá celý demokratický dialog mezi parlamentními stranami. Existuje totiž rozdíl mezi obstrukcí a destrukcí. Při zneužití jsou obstrukce vážnou hrozbou, protože nefunkčnost zákonodárné instituce, napomáhá prohloubení nedůvěry občanů v demokratický systém.

Dokonalým příkladem obstrukčního jednání jsou v současnosti několikahodinové projevy předsedů opozičních stran Andreje Babiše (ANO 2011) a Tomia Okamury (SPD)

---

¹ FU, Shu a HOWELL, William G. *The Filibuster and Legislative Discussion*. Online. The journal of politics. 2023, roč. 85, č. 4, s. 1575-1580. ISSN 0022-3816. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/724969>. [citováno 2024-01-13].

² SARTORI, Giovanni, 1966. *Opposition and Control: Problems and Prospects. Government and Opposition*. Online. Vol. 1, č. 2. Získáno z: <https://www.jstor.org/stable/44481787>. [citováno 2024-01-13].

³ WINTR, Jan, 2010. *Česká parlamentní kultura*. Vyd. 1. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1. s. 6

v dolní komoře Parlamentu. Svými proslovy brání v kontinuitě parlamentní debaty, a dokonce ji ani neposouvají dál. Takto například předseda Okamura hovořil vkuse během projednávání návrhu zákona o korespondenční volbě v únoru 2024 téměř jedenáct hodin. První čtení tohoto návrhu zákona se nakonec protáhlo na necelých 64 hodin čistého času.⁴ Podobně vypadalo projednávání omezení valorizace důchodů, důchodové reformy nebo vládního konsolidačního balíčku. Na druhou stranu také současné vládní strany během jejich období v opozici obstruovaly. Týkalo se to například nového daňového balíčku v roce 2019. Lze tedy vidět, že obstrukce nejsou pro současné parlamentní aktéry novinkou. Alarmující je však oproti minulým volebním obdobím intenzita a četnost, s jakými se nyní obstrukce v Poslanecké sněmovně (dále jen PS) vyskytují.^{5 6}

Použití obstrukčních mechanismů přitom přímo vychází z jednacích řádů (dále jen JŘ) konkrétních legislativních orgánů. Ty se po světě různí. Následně tato diverzita, vycházející také z rozdílných politických kultur odlišných zemí, způsobuje různorodost obstrukčních praktik. Tyto aspekty také znesnadňují komparaci obstrukčního fenoménu jako takového.

Kromě jednoznačných formulací pravidel a povinností je během analýzy jednacích řádů nutné věnovat pozornost také nezamýšleným důsledkům těchto paragrafů nebo celkové absenci některých pravidel. Příkladem spíše volného pojetí JŘ opírajícího se o ukázněné chování nebo gentlemanské dohody je i dolní komora Parlamentu České republiky. Wintr proto charakterizuje naši Poslaneckou sněmovnu jako spíše svobodnou. Zároveň upozorňuje, že odvrácenou stranou této volnosti, je ve výsledku chaos, zahlcenost a plýtvání časem.⁷

---

⁴ ČTK, 2024. *Korespondenční volba prošla prvním čtením. Poslanci ji podpořili po šesti dnech jednání.* Online. Praha, 25 leden 2024. Získáno z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/korespondencni-volba-prosla-prvnim-ctenim-poslanci-ji-podporili-po-vesti-dnech_2401251514_cen. [citováno 2024-02-11].

⁵ ČTK. *Sněmovnu letos zdržovaly obstrukce, vládě se přesto dařilo zákony prosadit.* Online. 2023, 29.12.2023. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2459238>. [citováno 2024-03-13].

⁶ KUBIČKO, Radko. *Radko Kubičko: Nekonečné meze parlamentní obstrukce.* Online. 2024. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/radko-kubicko-nekonecne-meze-parlamentni-obstrukce-9162862>. [citováno 2024-03-13].

⁷ TRACHTOVÁ, Zdeňka, 2020. *Naše sněmovna je velmi svobodná. Výsledkem je zahlcenost, chaos a plýtvání časem, říká ústavní právník.* Online. Praha, 14 září 2020. Získáno z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/rozhovor-jan-wintr-ustavni-pravnik-poslanecka-snemovna-navrh-zakona_2009141812_kro. [citováno 2024-01-12].

Cíle a struktura práce

Problematika obstrukcí v Poslanecké sněmovně se v posledních letech objevuje čím dál tím častěji. V minulosti taktéž docházelo k obstrukčnímu jednání, nicméně opozice svých práv uloženého jednacím řádem sněmovny nezneužívala a víceméně respektovala právo většiny na vládnutí. Téma proto považuji za aktuální a také důležité pro lepší pochopení politického světa posledních let. Domnívám se, že aktuálnost a vzrůstající intenzita parlamentních obstrukcí činí toto téma nejen relevantním, ale i klíčovým pro hlubší pochopení postupů opozičních stran a možnou revizi jednacího řádu.

Má původní výzkumná otázka měla podobu: *Jak se liší obstrukční strategie populistických a nepopulistických politických stran opozice?* Po konzultacích s mým vedoucím práce a dalšími odbornými školiteli jsem se však rovinu populismu rozhodla opustit. K rozhodnutí jsem dospěla nejen po uvážení mých časových i kapacitních možností, ale také kvůli širokosti tématu populismu a jeho nesnadnému uchopení. Nyní má výzkumná otázka zní: *Jak se liší obstrukční strategie politických stran opozice?* I přes vyřazení populismu mým cílem zůstává vytvoření hlubšího vhledu na způsob, jakým se opoziční strany dopouštějí obstrukčního jednání. Má práce si taktéž klade za cíl představit pojem a fenomén obstrukcí pro jeho snazší pochopení v kontextu české politické scény dolní komory Parlamentu. Tím bych chtěla svým výzkumem přispět do parlamentního bádání, specificky v oblasti jednacího řádu, kolem něhož se vedou diskuse o revizi. Domnívám se, že můj výzkum na vybraných případových studiích předně ukáže nedostatky JŘ a následně také podobné obstrukční chování politických konkurentů.

V mé práci představím roli opozice v obstrukčním jednání, a to s pomocí publikací M. Kubáta *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi* a M. Nováka *Systémy politických stran a základní modely opozice*. Těžištěm mé práce bude obecně-teoretické uchopení obstrukcí. Zde jsem mimo knižních publikací (*Česká parlamentní kultura*) a mediálních výstupů Wintra využila také samotný jednací řád Sněmovny, resp. jeho komentář od Jindřišky Syllové a kolektivu (*Jednací řád Poslanecké sněmovny*).

V analytické části práce využiji kvalitativní analýzu vybraných návrhů zákonů. Zákony byly vyhledány z minulého (2017—2021) a současného (2021—2025) volebního období, které je zajímavé prohozením politických aktérů ve vládě a opozici. Konkrétně se jedná o vládní návrhy státního rozpočtu pro rok 2021 a 2024.

Teoretické a kontextuální ukotvení

V českém prostředí se problematice nevěnuje příliš mnoho pozornosti. Pro zkoumání tohoto fenoménu je tak nutné zaměřit se na konkrétní legislativu a na kontext prostředí a aktérů. Teoretickou část mé práce jsem se proto rozhodla ukotvit v tématech opozice a obstrukcí. Pro předmět opozice budu vycházet primárně z knihy Michala Kubáta *Politická opozice v teorii a středoevropské praxi* a článku Miroslava Nováka *Systémy politických stran a základní modely opozice*. V pasážích, které se týkají paragrafů jednacího řádu, jsem využila zákon samotný (Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny) a také komentář k této legislativě od Jindřišky Syllové a kolektivu.

Fungování zákonodárního orgánu podle JŘ nebo jiných nepsaných pravidel Wintr nazývá parlamentní kulturou. Jedná se podle něj o „pravidla, zvyklosti, mravy a způsoby chování, jimiž se parlamentní dění vyznačuje a jež jsou pro konkrétní parlament typické“.⁸ Parlamenti tak v jisté míře zachovávají tradice a historii. Současně jsou ale svou činností a dalšími aspekty poměrně dynamickým organismem.

Zároveň Wintr parlamentní kulturu typizuje na *usměrněnou a improvizovanou*. Usměrněný typ je reprezentován německým Spolkovým sněmem (*Bundestag*). Vyznačuje se pevně stanovenými pravidly, které zaručují přehlednost a předvídatelnost veškerých procesů i jednání zákonodárců. Naopak improvizovaný typ ztělesněný českou PS charakterizuje volnost. Poslanci v něm tak mají více prostoru pro debatu, své projevy i práci. Důsledky takto liberálního pojetí jsou ale větší nepřehlednost a konfliktnost.⁹ Tuto dichotomii zmiňují právě proto, že improvizovaný typ ze své podstaty nabízí větší prostor obstrukčním technikám.

Opozice

Teoretické vymezení opozice

V kontextu obstrukčních mechanismů je nutné představit aktéry obstrukcí jimiž je opozice. Za zmínku stojí samotný význam slova, který z latinského překladu znamená „protilehlý“,

---

⁸ WINTR, Jan, 2010. *Česká parlamentní kultura*. Vyd. 1. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1.

⁹ WINTR, Jan, 2010. *Česká parlamentní kultura*. Vyd. 1. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1. s. 45

nebo „postavený proti“.¹⁰ Tato definice slova přináší hlubší pochopení jeho podstaty. Z politologického hlediska se však nelze s takto jednoduchým vymezením pojmu uspokojit. Novák ve svém článku cituje předního rumunského politologa G. Ionescu, který naráží na nedostatečnost významu pro politologickou vědu. Ionescu proto rozlišil pojem *opozice* v obecné a specializované (=politické) podobě.

V obecné rovině lze termín chápat ve stejném smyslu jako nejobyčejnější překlad z původního latinského slova: „Opozice v širokém slova smyslu se vztahuje na každé postoje nebo činy, dohodnuté, spontánní (živelné) nebo záměrné, ojedinělé nebo stálé, ze strany formálních nebo neformálních skupin nebo jednotlivců, za každých okolností a všemi prostředky, namířené proti existující moci.“¹¹

Politologický význam se začne přibližovat až s vysvětlením, co Ionescu myslí *politickou opozicí*: „Politická opozice jako instituce a prvek ústavní politické procedury, je reprezentována jednou nebo více politickými stranami, které se před voliči na základě veřejně vyhlášeného souhrnu hodnot ucházejí o výkonnou moc a nepodaří se jim získat množství hlasů potřebné k tomu, aby mohly vyjadřovat vůli svrchovaného lidu. Hrají pak roli a plní funkci tím, že kritizují stávající vládu, její zákonodárnou a výkonnou činnost i hodnoty, o něž se opírá, a to v parlamentu nebo prostřednictvím jakékoli jiné ústavní činnosti nebo informace. Jejich cílem je dosáhnout změny vládní činnosti a zákonodárství a případně vystřídat vládu v důsledku nových volebních konzultací nebo se s ní o moc podělit.“¹²

Rozdíl tedy Ionescu vidí v institucionalizaci a legitimaci. Nicméně Novák na toto rozdělení reaguje úpravou terminologie a to tak, aby se pojem politická opozice přejmenovala na pojem legalizovaná či uznaná opozice (případně nelegalizovaná a neuznaná). Reálných obrysů tento argument nabývá při představě nedemokratických nebo totalitních režimů. Novák uvádí příklad režimů sovětského typu, ve kterých nebyla opozice uznána, natož institucionalizována, a přesto se pohybovala v politické sféře.¹³ Příkladem

---

¹⁰ KUBÁT, Michal, 2010. *Politická opozice v teorii a středoevropské praxi: (vybrané otázky)*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-285-4. s. 16

¹¹ NOVÁK, Miroslav, 1995. *Systémy politických stran a základní modely opozice / Political Party Systems and Fundamental Models of Opposition*. Sociologický Časopis / Czech Sociological Review. Vol. 31, č. 3, s. 306

¹² NOVÁK, Miroslav, 1995. *Systémy politických stran a základní modely opozice / Political Party Systems and Fundamental Models of Opposition*. Sociologický Časopis / Czech Sociological Review. Vol. 31, č. 3, s. 306-307

¹³ NOVÁK, Miroslav, 1995. *Systémy politických stran a základní modely opozice / Political Party Systems and Fundamental Models of Opposition*. Sociologický Časopis / Czech Sociological Review. Vol. 31, č. 3, s. 307

takovéto opozice mohou být odbory, umělecké skupiny, církve, tedy ne nutně politické strany, a přitom i tito aktéři se mohou pokusit o svržení vlády či režimu.¹⁴

Teorii opozice se ve své knize *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi* věnuje také Kubát. Jeho rozlišení opozice je vesměs shodné s tím Novákovým, avšak Kubát užívá pojmy opozice *sensu largo* a *sensu stricto*.¹⁵ Na rozdíl od Nováka ale Kubát nelpí na terminologickém rozlišení politické opozice a opozice jako takové. Kubát se domnívá, že podtrhávat politickou povahu opozice je zbytečné, neboť nejedná-li se o jiný vědní obor (např. medicína), pak je význam výrazu opozice vždy politický. Politický základ přitom zůstává i při kritice nepřímých politických témat jako jsou ekonomie, sociologie či právo.

V Poslanecké sněmovně České republiky je opozice zastoupena registrovanými politickými stranami či hnutími, která se ucházela o moc ve férových volbách. Pro účely této bakalářské práce je tedy dostačující vymezení *politické opozice* podle G. Ionescu a je proto chápána v tomto smyslu.

Funkce opozice

Funkce politické opozice se odvíjí od podstaty jejich existence. Zatímco politická opozice v demokracii vystupuje proti vládě, v nedemokratických politických systémech se opozice staví proti stávajícímu režimu.¹⁶

Jednou z hlavních funkcí politické opozice je bezesporu kontrola vlády, potažmo také státní moci. Tu má opozice v ČR možnost uplatňovat např. ve výborech parlamentu, nebo skrze procedurální návrhy, při nichž JŘ zvýhodňuje menšinu s rozdílným názorem. Ruku v ruce s kontrolou jde také funkce kritiky, která obdobně jako dohlížení probíhá primárně v parlamentu.

Důkazem potřebnosti této role v parlamentu je britský zákon z roku 1937. Společnost si v této nestabilní době začala uvědomovat, jak významná role opozice v demokratickém systému je. Institucionalizací této role se přijal fakt, že politický systém je založen na

---

¹⁴ KUBÁT, Michal, 2010. *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi: (vybrané otázky)*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-285-4. s. 24

¹⁵ KUBÁT, Michal, 2010. *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi: (vybrané otázky)*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-285-4. s. 18

¹⁶ KUBÁT, 2010, podle KRAWCZYK, 2000 in: *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi: (vybrané otázky)*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-285-4. s. 52

existenci vlády i opozice. Opozice totiž představuje alternativu stávající vládě a je tedy důležité ji neopomíjet.¹⁷

Obdobně důležitou vlastností je artikulace a agregace společenských zájmů. Toto pojetí vychází od politologů Fialy a Strmisky a Kubát ji ve své práci rozšiřuje o dvě pojetí. První z nich je artikulace a agregace ve smyslu hájení zájmů lidí, kteří se na veřejných věcech či v politickém dění nemohou angažovat sami. Politická opozice tímto vlastně navrácí tyto „vyloučené“ skupiny zpět do politického života, jelikož amplifikuje jejich požadavky. Druhou rovinou této funkce je artikulace a agregace odmítání vlády. Tu dokáže opozice odmítat právě pomocí obstrukcí. Níže však zmíním polemiku o legitimační funkci takového jednání.

---

¹⁷ MCHENRY, Dean E., 1954. Formal Recognition of the Leader of the Opposition in Parliaments of the British Commonwealth. *Political Science Quarterly*. Vol. 69, č. 3, s. 438–452. DOI 10.2307/2145279. [citováno: 2024-03-26]

Obstrukce

Teoretické vymezení obstrukcí

Obstrukce vycházejí z parlamentní kultury daného státu. Zavedené zvyklosti parlamentního jednání, ke kterým bylo ze strany zákonodárců doposud přistupováno s respektem a racionem, jsou ale nyní spíše zhoubou řádného fungování Sněmovny.¹⁸ V následující kapitole se pokusím představit obstrukce, zvážit jejich legitimitu a následně ukázat jejich problematický charakter v souvislosti s JŘ PS.

Již v úvodu jsem přiblížila český případ parlamentní kultury. Dále bych na toto kontextuální představení chtěla navázat parlamentní teorií Winfrieda Steffaniho. Ten rozlišuje *parlament proslovů* a *pracovní parlament*. Rozdíl je v jejich přístupu k výkonu parlamentní práce. *Pracovní parlament* se soustředí hlavně na práci uvnitř instituce a zde také probíhají střety mezi vládou a opozicí. Naopak *parlamentu proslovů* má silný politický charakter. Je to způsobeno zákonodárci, kteří svou roli chápou jako nositelé všech veřejných debat a z Parlamentu tedy dělají jakýsi amplión jejich názorů. Proslov tedy slouží jako místo pro formulování základních problémů země za pozornosti veřejnosti. Takto přednášený „dialog“ mezi opozicí a vládou následně utváří veřejné mínění. Strany tak dělají prostřednictvím vzájemné kritiky nebo zdůvodňováním svých činů. Takto stavěná parlamentní debata nicméně míří jen navenek do společnosti, samotná práce je vykonávána v útrobách instituce, např. ve výborech, komisích, grémiu apod. Funkčnost a efektivita druhého typu ale závisí na propracovanosti jednacího řádu.¹⁹

Samotnou definici obstrukcí není lehké zahrnout do krátké, případně úderné věty. Wintř pojímá obstrukce jako: „využívání možností jednacího řádu (*technická obstrukce*) nebo násilí (*divoká obstrukce*), ke zdržování či znemožňování parlamentního jednání“.²⁰ Naopak J. Redlich již na počátku 20. století přišel s myšlenkou obstrukcí jakožto: „(...) popření platného státního práva země, dokonce popření práva parlamentu na existenci, vyjádřené vědomým zneužitím forem a zásad, které jsou životní podmínkou pro působení

---

¹⁸ WINTR, Jan, 2010. *Česká parlamentní kultura*. Vyd. 1. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1. s. 10

¹⁹ STEFFANI, Winfried, 1979. *Parlamentarische und präsidentielle Demokratie: strukturelle Aspekte westlicher Demokratien*. Wiesbaden: Springer Fachmedien. ISBN 978-3-531-11476-7. s. 96—97

²⁰ WINTR, Jan, 2010. *Česká parlamentní kultura*. Vyd. 1. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1. s. 208

parlamentu.“²¹ Některá zahraniční literatura popisuje obstrukce taktéž jako chování: legislativní chování (nebo hrozba takového chování), jehož cílem je oddálit kolektivní rozhodnutí za účelem strategického zisku.²²

Zatímco první a třetí definice dle mého názoru pozbývá zmínku po konkrétních aktérech, druhá se snaží definovat pomocí extrémních důsledků, které obstrukce způsobují. Podmínkou „správné“ obstrukce však nemusí být paralýza celé instituce. Opozici může připadat chybný pouze jeden návrh zákona, neznamená to ale, že nesouhlasí s celým legislativním orgánem. Více tuto rovinu zablokovaného parlamentu rozebírám níže v části týkající se otázky legitimacy obstrukcí.

Dovolila jsem si proto pro účely této práce vytvořit vlastní vymezení tohoto pojmu: *obstrukce je účelové chování poslance nebo jejich skupiny, kteří využívají zvyklosti nebo pravidla stanovené jednacím řádem, anebo využívají absence takových pravidel k tomu, aby zdržováním legislativního procesu zablokovali rozhodnutí zákonodárného sboru k přijetí rezoluce.* Má definice je dále, oproti výše zmíněným příkladům, rozšířena o zvyklosti nebo neexistenci pravidel v jednacím řádu. V neposlední řadě jsem přidala také aktéry a účelovost jejich jednání, jelikož vnímám za důležité upozornit na potenciální organizovanost funkcionářů. Definice taktéž zohledňuje možnost obstrukce během jakéhokoliv projednání, jelikož dolní komora se kromě zákonů věnuje také ratifikaci mezinárodních smluv či jiných usnesení – např. v případě deklarování pozice sboru k určitým apod.^{23 24}

Obstrukční legitimita

Důležitým aspektem fenoménu obstrukcí je také otázka jejich legitimacy. De iure jsou obstrukce právem menšiny na projev nelibosti s projednávaným návrhem zákona. Wintr ale podotýká, že demokratický systém vlády je založen na vládě lidu jako většiny. Je proto důležité umožnit jí prosadit tuto většinovou vůli, a naopak spíš hledat způsoby, jak

---

²¹ REDLICH, Josef. *Recht und Technik des Englischen Parlamentarismus: die Geschäftsordnung des House of Commons in ihrer geschichtlichen Entwicklung und gegenwärtigen Gestalt.* Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1905. s. 799

²² KOGER, Gregory, 2010. *Filibustering: a political history of obstruction in the House and Senate.* Online. Chicago, Ill. : University of Chicago Press. Chicago studies in American politics. ISBN 978-0-226-44964-7. [citováno 2024-02-28]

²³ § 50 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-04-16].

²⁴ S podobou definice jsem kontaktovala prof. Wintra, který s její podobou souhlasí. Souhlas s uvedením jeho jména mi udělil elektronicky: WINTR, Jan. *Bakalářská práce* [elektronická pošta]. Message to: 89730183@fsv.cuni.cz. 22. 03. 2024 [citováno: 2024-03-25]

obstrukcím bránit.²⁵ Pokud ale opozice účelově brání projednání návrhu zákona, zatímco z druhé strany se vládní poslanci snaží návrh prosadit, nastává patová situace. Je také důležité zmínit, že zákonodárna instituce, která není schopná tvořit legislativu nesplňuje svůj účel a je pro řádné fungování státu velkým příkořím. Nejenže chod orgánu stojí značné množství finančních prostředků, ale obstrukce dokáže destruovat pozitivní vnímání občanů vůči systému, protože není schopen řešit jejich problémy.²⁶ Přeneseně tak obstrukce ze své podstaty popírají právo parlamentu na jeho existenci,²⁷ jelikož mu nedovolují jeho řádné fungování. Toto označení je však poněkud kontroverzní, jelikož opozice argumentuje hájením zájmů svých voličů a destrukci parlamentního orgánu nepřipouští.²⁸ ²⁹ Obstrukční paralýza se zpravidla týká zákonodárneho procesu, neboť ten je navenek nejviditelnější. Celkové zablokování je tak nutné vnímat jako extrémní situaci, v níž by nefungovaly ani ostatní zákonodárne procedury – např. jednání ve výborech. Ačkoliv ani tento scénář není nepravděpodobný, v praxi o něm téměř není slyšet.

Američtí autoři S. S. Binder a S. S. Smith vycházející ze zkušeností Senátu Spojených států Amerických chování senátorů popsali takto: „Pravidla Senátu chránící rozšířenou rozpravu se udržela nikoliv kvůli kolektivnímu zájmu senátorů na ochraně práv menšin a svobody projevu, ale proto, že tato pravidla slouží jako základ osobní politické moci senátorů.“³⁰ Přestože se funkce senátora v USA a poslance v ČR v mnohém liší, zmíněný popis věcí zřejmě pro obě pozice platí stejně.

Ráda bych zde v této souvislosti krátce zmínila 23 článek Ústavy ČR, který hovoří o

---

²⁵ WINTR, Jan, 2022. *Zablokovaný Parlament škodí všem, je čas na změnu pravidel, říká expert k obstrukcím* Online. Získáno z: <https://denikn.cz/796654/zablokovany-parlament-skodi-vsem-je-cas-na-zmenu-pravidel-rika-expert-k-obstrukcim/>. [citováno 2024-02-25]

²⁶ WINTR, Jan, 2022. *Zablokovaný Parlament škodí všem, je čas na změnu pravidel, říká expert k obstrukcím*. Online. Získáno z: <https://denikn.cz/796654/zablokovany-parlament-skodi-vsem-je-cas-na-zmenu-pravidel-rika-expert-k-obstrukcim/> [citováno 2024-02-25].

²⁷ WINTR, Jan, 2010. *Česká parlamentní kultura*. Vyd. 1. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1. s. 222

²⁸ RAMBOUSKOVÁ, Michaela a STUHLÍKOVÁ, Lucie, 2023. Pekarová sečetla ANO obstrukce. Je to od ní arogance, vzkázala Schillerová. *Seznam zprávy* [online]. 6. 2023. Získáno z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-snemovna-si-spocitala-obstrukce-soucasni-poslanci-se-v-ponocovani-vyzivaji-232856> [citováno: 2024-03-25]

²⁹ SCHILLEROVÁ, Alena. *Také mi přišel dotaz. Mají obstrukce smysl?* In: Facebook. 06. 05. 2022. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=522281492774517> [citováno: 2024-03-25]

³⁰ BINDER, Sarah A. a SMITH, Steven S., 1997. *Politics or principle? filibustering in the United States Senate*. Washington, D.C: Brookings Institution. ISBN 978-0-8157-0952. s. 4, [citováno 2024-02-11]

slibu poslance a senátora. Základním účelem slibu je veřejné a slavnostní potvrzení vůle zachovávat určitá právní, morální a etická pravidla. Slib je vystavěn na ideových hodnotách, jako jsou věrnost, čestnost a svědomitost. Závazek věrnosti státu fakticky znamená dodržování a prosazování jeho zájmů. Na toto tvrzení navazuje slib zachování Ústavy ČR, právního řádu a vykonávání mandátu *v zájmu všeho lidu*. Úlohou zákonodárce není prosazovat dílčí zájmy např. politické strany nebo volebního obvodu, za který byl zvolen.³¹ V zájmu všeho lidu je fungující a efektivní legislativní orgán. Volení zástupci tak mají respektovat právo většiny na vládnutí (samozřejmě s výjimkami při ohrožení státu) a zachovávat demokratický systém.

Ve společném článku Wintr s Askarim v kontextu obstrukcí nezpochybňují kontrolní roli opozice. Namítají však, že opozice má i jiné nástroje, jak vládu usměrňovat. Je to například práce ve výborech, nebo možnost obrátit se při vážných pochybeních na Ústavní soud.³²

Ústavní soud ČR se ostatně k obstrukcím vyjádřil již několikrát – nejnověji v lednu 2024. Podnět k němu podali poslanci hnutí ANO po projednání a následném podepsání zákona na omezení mimořádné valorizace důchodů prezidentem. Navýšení ukládá zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění. Omezení výdajů státu přitom spadá do vládní koncepce „uzdravení veřejných financí“, poněvadž bez zásahu by stát kvůli mandatornímu aspektu přišel o desítky, později stovky miliard korun.³³ Kromě dlouhých proslovů opoziční obstrukce spočívaly také ve velkém množství pozměňovacích návrhů, kterých nakonec bylo podáno téměř 400.³⁴ Vládní návrh se stal ještě kontroverznějším, když byl vyhlášen na žádost premiéra Petra Fialy (ODS) stav legislativní nouze. Legislativní proces byl tak zkrácen o první čtení, což umožnilo jeho rychlejší schválení.

Ústavní soud nakonec návrhu na zrušení legislativy nevyhověl. Orgán odmítl veškeré argumenty, se kterými opozice návrh na zrušení podala. Shledal, že vyhlášení stavu

---

³¹ SYLLOVÁ, Jindřiška, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Vladimír, SLÁDEČEK, Radovan. *Čl. 23 [Slib]*. In: *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 280.

³² ASKARI, D.; WINTR, J.: *Parlamentní obstrukce ve světle ústavněprávních diskusí*, in: *Legislativní příloha odborného časopisu Správní právo* č. IV/2017, str. CXXIII.

³³ JAKUB, Svoboda. *Předčasné peníze, další rána rozpočtu, říká Pertold*. Online. Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-predcasne-penze-dalsi-rana-rozpocet-rika-pertold-40424791>. [citováno 2024-02-07].

³⁴ *Sněmovní tisk 392 Novela z. o důchodovém pojištění*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&T=392>. [citováno 2024-02-10].

legislativní nouze nebylo protiústavní, protože hrozilo narušení finančního stavu státu. Stejně tak vyvrátil porušování JŘ ze strany vládní koalice. Přiznal opozici právo na oddalování nebo blokování přijímání rozhodnutí, nicméně odsoudil zneužívání tohoto práva ke znemožňování efektivního výkonu moci. Navrhovatelé neuspěli ani s námitkou na zpětnou působnost zákona, poněvadž návrh byl schválen před vznikem právního nároku příjemců.³⁵

Wintr a Askari přiznávají, že obstrukce jsou vhodným nástrojem v momentě, kdy hrozí změna demokratického právního státu, v nichž by nebyl možný zásah Ústavního soudu. Zároveň ale dodává, že takový moment ještě v historii samostatné České republiky nenastal.³⁶ Celkově jsou však podle Wintra obstrukce nelegitimní a vybízí proto k upozadění úzkých stranických zájmů výměnou za zachování fungující parlamentní demokracie.³⁷ Obecně je však nutné říci, že posuzování obstrukcí je silně provázáno s konkrétní situací a je velmi obtížné usoudit, kdy je opozicí používána oprávněně a kdy naopak nikoli.

Osobně se taktéž přikláním k obstrukční nelegitimitě. V mém úsudku mimo jiné vycházím také ze zkušeností jiných států – např. Německa či Velké Británie. V jejich (i mnoha dalších) případech není v ohledu parlamentní debaty, která jasně vymezuje pravomoci opozice, demokratický systém nijak ohrožen. Naopak je spíše posílen, neboť opozice má vyhrazený prostor i čas k projednávání svých témat a necítí se tak od mocenské participace natolik odstřižena.

Vztah jednacího řádu Poslanecké sněmovny a obstrukcí

V kontextu parlamentu proslovů a improvizované parlamentní kultury se naskýtá nebyvalé kvalitní podhoubí pro obstrukční jednání. V následující kapitole představím obstrukční techniky v kontextu paragrafů a výkladu JŘ PS.

---

³⁵ABBASI, Kamila. *Snížení valorizace penzí obstálo před Ústavním soudem. Plénum návrh zamítlo*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/snizeni-valorizace-penzi-obstalo-pred-ustavnim-soudem-plenum-navrh-zamitlo>. [citováno 2024-02-10].

³⁶ASKARI, D.; WINTR, J.: *Parlamentní obstrukce ve světle ústavněprávních diskusí*, in: *Legislativní příloha odborného časopisu Správní právo č. IV/2017*, str. CXXIII.

³⁷WINTR, Jan, 2014. *Obstrukce jsou nelegitimní, tvrdí politolog Jan Wintr*. Online. Získáno z: [//denikreferendum.cz/clanek/18396-obstrukce-jsou-nelegitimni-tvrdi-politolog-jan-wintr](https://denikreferendum.cz/clanek/18396-obstrukce-jsou-nelegitimni-tvrdi-politolog-jan-wintr). [citováno 2024-02-25]

Wintr nabízí kategorizaci obstrukcí na *technické* a *divoké*. *Technické obstrukce* využívají ke zdržení parlamentní rozpravy mechanismy, které jim dovoluje jednací řád. Při *divokých* se zákonodárné osoby dopouštějí násilí.³⁸

Jako příklad technické obstrukce bych zde chtěla uvést obstruování návrhu konsolidačního balíčku, jenž má úpravou stávající legislativy za cíl snížit schodek státního rozpočtu o 150 miliard.³⁹ Schvalování pořadu schůze trvalo 27 hodin, součet doby trvání všech třech čtení následně 50 hodin.⁴⁰ Tento čas přitom přesahuje standardní dobu projednávání, jelikož si plénum několikrát v průběhu čtení odhlasovalo prodloužení doby na diskusi do pozdních večerních hodin. Projednávání tohoto bodu schůze se následně podařilo ukončit jen díky pevnému zařazení hlasování na konkrétní čas.⁴¹ Obstrukční chování opozice lze doložit 133⁴² pozměňovacími návrhy nebo tématy v proslovech nesouvisející s projednávaným návrhem, což debatu značně protáhlo.

Divoké obstrukce jsou poměrně obvyklým jevem v parlamentech asijských států. Například v taiwanském *Legislativním Jüanu* je násilí mezi členy sboru poměrně běžné a provází ho pokřikování, údery pěstí, tahání za vlasy nebo házení lahví s vodou.⁴³ Podobné

---

³⁸ WINTR, Jan, 2010. *Česká parlamentní kultura*. Vyd. 1. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1. 208

³⁹ ČTK. *Vláda prosadila ve Sněmovně přes odpor opozice svůj konsolidační balíček*. Online. Praha, Získáno z : <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2426011>. [citováno 2024-02-18].

⁴⁰ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk 488 Vl.n.z., kt. se mění někt.zák. s konsolidací veřej. rozpočtů – EU* Online. Získáno z : <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=488>. [citováno 2024-02-18].

⁴¹ ČTK, 2023. *Sněmovnu letos zdržovaly obstrukce, vládě se přesto dařilo zákony prosadit*. Online. Praha, 29 prosinec 2023. Získáno z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2459238>. [citováno 2024-02-18].

⁴² POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk 488 Vl.n.z., kt. se mění někt.zák. s konsolidací veřej. rozpočtů – EU* Online. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=488>. [citováno 2024-02-18].

⁴³ SUI, Cindy. *Taiwan's brawling in parliament is a political way of life*. Online. 18 July 2017n. 1. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-40640043>. [citováno 2024-03-12].

scény se nevyhýbají ani zákonodárným orgánům v Japonsku,⁴⁴ Nepálu⁴⁵ nebo na Maledivách⁴⁶.

Za zmínku ale stojí také násilí v české Poslanecké sněmovně z ledna 2021. Poslanec Lubomír Volný (toho času nezařazený) vyvolal potyčku mezi ním a předsedou schůze Tomášem Hanzelem (ČSSD). Plénum tehdy jednalo o prodloužení nouzového stavu z důvodu stále trvající pandemie Covid-19. Poslanec Volný během svého projevu nehovořil k věci a byl proto předsedajícím Hanzelem na tuto skutečnost několikrát upozorněn. JŘ následně ukládá předsedajícímu pravomoc odejmutí slova vzpírající se zákonodárné osobě.⁴⁷ To také předsedající učinil a poslanec Volný se proto vydal k místu předsedajícího a násilně se domáhal svého práva na projev tam. Předsedajícímu, který mikrofon bránil, na pomoc přiběhli jeho straničtí kolegové a snažili se poslance Volného od pultíku odtáhnout, přičemž ale mezi poslanci došlo k odstrkování, ranám pěstí a vulgárním slovním útokům. Schůze byla následně přerušena a poslanec Volný do konce dne vykázán z jednacího sálu.⁴⁸

Jednací řád Poslanecké sněmovny nabízí poměrně širokou škálu obstrukčních technik. Mezi ty hlavní Wintr zařazuje dlouhé řečnění, podávání rozsáhlých pozměňovacích návrhů a neustálé předkládání procedurálních návrhů.⁴⁹ Toto vymezení je dle mého úsudku neúplné. Svým zkoumáním JŘ bych k Wintrovým technikám přidala ještě nadměrné užívání faktických poznámek, zneužívání žádostí o přestávky na porady poslaneckých klubů, případně také opakované hlasování. Obstrukce se však mohou vyskytnout již během schvalování pořadu schůze, v němž mohou poslanci neomezeně předkládat návrhy.

---

⁴⁴ FRANCE 24. *Brawl in Japanese parliament over controversial security bill*. Online. 2015. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/20150918-japan-brawl-lawmakers-parliament-controversial-security-bill-military-abroad-wwii>. [citováno 2024-03-12].

⁴⁵ MADERA, Kasia. *Nepal MPs brawl in parliament over draft constitution*. Online. 2015. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/av/world-asia-30899711>. [citováno 2024-03-12].

⁴⁶ RAHAMAN SARKAR, Alisha. *Maldives parliament debate over cabinet appointees descends into mass brawl between MPs*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/asia/south-asia/maldives-parliament-mps-brawl-vote-b2486467.html>. [citováno 2024-03-12].

⁴⁷ § 59 odst. 4 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-03-18].

⁴⁸ GURYČOVÁ, Kristýna a ŠTORKÁN, Martin, 2021. *VIDEO: ‚Dostaneš flákanec.‘ Ve sněmovně se strhla rvačka, poslanec Volný se pral o mikrofon*. iRozhlas Online. 01 2021. Získáno z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/volny-snemovna-rvačka-hanzel_2101211726_kno [citováno 2024-02-07]

⁴⁹ WINTR, Jan, 2010. *Česká parlamentní kultura*. Vyd. 1. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1. str. 211

Dlouhé proslovy během rozpravy

Nejtypičtějším obstrukčním mechanismem je dlouhé řečnění na plénu. V pojetí Spojených států se pro tuto formu obstrukce zavedl pojem *filibuster*. Výslovným označením je také používaná fráze „*talking a bill to death*“, tedy upovídání návrhu zákona k smrti. Na toto téma proto vyšlo množství publikací.^{50 51}

Rozsáhlým a dlouhým projevům s obstrukčním charakterem se snažil jednací řád Poslanecké sněmovny předejít § 59. Paragraf představuje mechanismy omezení řečnické doby, povinnost vystoupení poslance k dané věci nanejvýš dvakrát a kontrolu předsedajícího schůze na obsah projevu poslance.⁵²

Tato omezení se však nevztahují na osoby uvedené v § 67. Ten jmenuje jako „řečníky s přednostním právem“ prezidenta republiky, členy vlády, předsedu a místopředsedu Sněmovny, předsedu poslaneckého klubu a předsedu politických stran a hnutí. Takto vymezené role přitom nahrávají právě opozici, jelikož v zájmu všech členů vlády je, aby návrh prošel debatou co nejrychleji. Opozici se zde nabízí prostor k neomezenému řečnění hned ve dvou, resp. ve třech osobách. Tou třetí je poslanec pověřený přednesením stanoviska klubu označený v § 59. Jednací řád tak nabízí poměrně širokou skupinu osob, která má přednostní právo hovořit, což může vzhledem k vzácnosti času v PS způsobit značné komplikace.

Zdlouhavou a obsahově prázdnou poslaneckou debatu nelze ani předběžně ukončit. Jednací řád neumožňuje dřívější ukončení rozpravy a ta tedy musí probíhat až do vyčerpání všech poslaneckých přihlášek o slovo. Jednání tak mohou trvat (po odsouhlasení) až do pozdních večerních, nebo dokonce brzkých ranních hodin.

Nejdůležitější je přitom pro tyto dlouhé proslovy § 95a, který finální třetí čtení návrhu zákona zakotvuje na středu a pátek jednacího týdne a to od 9 do 14 hodin. Bezprostředně po ukončení třetího čtení se přistupuje k hlasování, nejdříve pozměňovacích návrhů, následně o celém znění návrhu zákona jako celku. Opozici tak stačí svými proslovy tuto hodinu promarnit a návrh zákona již nemusí nikdy projít. Procedurálním návrhem

---

⁵⁰ ku příkladu lze uvést: BINDER, Sarah A. a SMITH, Steven S., 1997. *Politics or principle? filibustering in the United States Senate*. Washington, D.C: Brookings Institution. ISBN 978-0-8157-0952-7.

⁵¹ CHAFETZ, Josh, 2011. *The Unconstitutionality of the Filibuster*. Connecticut Law Review. Online. Vol. 43, č. 4. Získáno z: <http://scholarship.law.cornell.edu/facpub/181>

⁵² § 59 odst. 1, 2, 4 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-03-19].

některého člena sboru sice lze hlasovat o jiných hodinách pro třetí čtení, nicméně toto hlasování se nemůže konat, vznesou-li proti němu námitku minimálně dva poslanecké kluby.⁵³

Pozměňovací návrhy

Pozměňovací návrhy slouží k úpravě podaného projednávaného návrhu. Jejich odvrácenou stránkou je možnost jejich neomezeného podávání. Každý poslanec může předložit tolik návrhů kolik chce bez ohledu na rozsáhlost navrhovaných změn. Všichni zákonodárci následně také za normálních okolností mají právo se ke svému podanému návrhu vyjádřit během rozpravy. Hlavní obstrukční záměr institutu pozměňovacích návrhů je ale v nutnosti hlasování o každém návrhu zvlášť. Pozměňovací návrhy sice nelze označit jako výrazný obstrukční mechanismus, avšak i přesto dokáží proces schvalování pozdržet.

Procedurální návrhy

Zásadním způsobem dokáží narušit rozpravu také procedurální návrhy. Jsou uzpůsobeny k tomu, aby zákonodárci mohli zasáhnout do postupu některých procedur. Poslanec tak může vnést návrh např. na prodloužení rozpravy po 19. hodině, opakované hlasování, přestávku poslaneckého klubu a podobně. Stejná situace platí i pro neomezené podávání návrhů na změnu pořadu schůze. Navíc tyto návrhy mají osoby s přednostním právem umožněny neomezeně dlouho zdůvodňovat.⁵⁴

Přestože jednání dolní komory začíná v devět hodin,⁵⁵ samotnou rozpravu může předseda schůze zahájit až se dohodne pořadí projednávaných bodů, resp. po vystoupení navrhovatele a zpravodaje⁵⁶. I tímto mechanismem jde proto legislativní proces zdržet.

Právě opakované hlasování a žádost na přestávku poslaneckého klubu přitom dokáží výrazně zasáhnout do průběhu rozpravy. V případě, že poslanec či poslankyně zpochybní hlasování a požádá o jeho opakování, je zde příležitost k pozdržení procesu schvalování.

---

⁵³ § 95a odst. 1 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-03-19].

⁵⁴ § 54 odst. 6 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-03-23].

⁵⁵ § 54 odst. 1 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-03-23].

⁵⁶ § 58 odst. 1 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-02-21].

Z pohledu oddalování je však zřejmě nejefektivnější žádost o přestávku poslaneckého klubu, na kterou jsou vyčleněny max. dvě hodiny. Při kumulaci těchto přestávek lze ukončit jednací den klidně v jeho půli. Je to dáno hlavně tím, že přestávky klubů nejsou považovány za přerušování schůze.⁵⁷ Celé toto jednání je přitom spíše gentlemanská dohoda, ve které si jednotlivé poslanecké strany vycházejí vstříc, jelikož JŘ žádnou takovou skutečnost neumožňuje.

Faktické poznámky

Do samotné rozpravy mají zákonodárci také možnost zasahovat prostřednictvím faktických poznámek. Těmi má poslanec možnost bezprostředně zareagovat na průběh rozpravy. Je zvykem, že faktické poznámky jsou spíše vtipným bonmotem nebo vyjasněním nepřesností předřečníka, nicméně při ostré výměně názorů se v množství reakcí debata ubírá jiným směrem a rozprava tak ztrácí svůj původní účel. Řetězení tak následně debatu v dobrém i ve zlém ozvláštňují a do jisté míry i pozdržují. Důležité pro průběh poznámky je, aby zákonodárce neuplatňoval žádná nová věcná stanoviska a tím fakticky přeskočil čekatele o slovo, ale aby se ve vymezeném čase dvou minut vyjadřoval jen k tomu, co již zaznělo. Faktická poznámka navíc dovoluje žadateli přeskočit pořadí řečníků, včetně těch s přednostním právem.⁵⁸

V kapitole jsem představila výčet technických obstrukcí. Společně s Wintrem a dalšími školiteli je považuji za základní, potažmo také hlavní mechanismy, které se v PS používají k pozdržení legislativního procesu. V analytické části mé práce budu vycházet z těchto obstrukčních technik jako těch základních a zároveň nejdůležitějších:

- dlouhé řečnění
- pozměňovací návrhy
- procedurální návrhy
- faktické poznámky

---

⁵⁷ SYLLOVÁ, Jindřiška et al., 2021. *Jednací řád Poslanecké sněmovny*. první. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7676-202-2.

⁵⁸ § 60 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-02-22].

Metodologie

Analytickou část své práce chci vystavět na kvalitativním metodologickém přístupu. Tento přístup jsem zvolila, neboť je mým cílem problematiku celkově lépe prozkoumat a pochopit. I proto jsem se rozhodla jako typ výzkumného designu použít případovou studii několika obstruovaných zákonů, jež podrobím detailní analýze. Politické strany v opozici i zákony budu vybírat z minulého (2017—2021) a současného (2021—2025) volebního období, které je zajímavé prohozením politických aktérů ve vládě a opozici. Uvědomuji si omezení výsledků pouze na tento časový úsek, nicméně práce vychází z drastického nárůstu obstruovaných zákonů v posledních letech.

Konkrétní zákony jsem hledala na základě dvou kritérií: a) blízkost tématu vládním stranám a b) návrhy zákona, které byly projednávány v obou volebních obdobích. Tyto podmínky jsem zvolila s cílem udržet co největší rovnováhu a zajistit tak, že etika výzkumu nebude z mé strany nikterak ohrožena. Při výběru vhodných legislativ jsem tedy došla k návrhu zákona o státním rozpočtu pro rok 2021 a 2024, které mezi sebou budu komparovat. Přidanou hodnotou tohoto vzorku je také fakt, že návrhy o státním rozpočtu se považují za nejdůležitější zákony každého roku.

Mým původním záměrem bylo prostudovat návrh zákona o státním rozpočtu pro rok 2020, a to z důvodu výsledného vysokého schodku rozpočtu způsobeného pandemií Covid-19. Bližším zkoumáním jsem však zjistila, že tento zákon byl v průběhu roku několikrát novelizován a původní návrh zákona tedy s 400 miliardovým schodkem nepočítal. Rozhodla jsem se proto nakonec vybrat návrh zákona o státním rozpočtu pro rok 2021, protože v něm očekávám větší parlamentní debatu na základě drastické proměny hospodaření veřejných financí vlivem pandemie.

Přestože se návrhy zákonů o státních rozpočtech řídí specifickým legislativním postupem podle části třináct JŘ, procedura projednávání (systém tří čtení) není natolik odlišná od jiných legislativních návrhů, aby mé případy měly být označeny za příliš odlišné od běžné praxe.

Mým primárním zdrojem dat budou stenoprotokoly daných zákonů, a to ve všech třech čteních. Dohromady tak budu vycházet ze šesti primárních zdrojů, které jsou volně dostupné na webových stránkách Poslanecké sněmovny.

Sesbíraná data se následně chystám zanalyzovat metodou kódování. Uplatňovanými kódy budou myšleny obstrukční mechanismy: dlouhé řečnění, pozměňovací návrhy,

předkládání procedurálních návrhů a faktické poznámky. Do analýzy chci zohlednit také alespoň časový údaj o schvalování pořadu schůze a také kolik poslanců a poslankyň v rozpravě promluví. Tyto údaje však použiji k dotvoření kontextu schvalování, nebude se jednat o samostatné měřené kódy.

Dlouhé řečnění a institut faktické poznámky jsem se rozhodla měřit na jednotky znaků vč. mezer prostřednictvím funkce textového editoru MS Word. Následně budu celkové délky jednotlivých proslovů posuzovat s počtem znaků za celý čas rozpravy. Zatímco do celkové délky budu započítávat všechny řečníky, k posouzení obstrukcí je z jejich podstaty možné sledovat pouze opozici.

Důvodem ke způsobu měření prostřednictvím znaků vč. mezer je několik. Za prvé, měření a následné posuzování délek proslovů mezi jednotlivými aktéry by byla nepřesná, jelikož délky jednotlivých slov se od sebe odlišují. Za druhé, stopování času, který zákonodárce strávil svým vystoupením, může být snadno ovlivněno tempem řeči, anebo rušivými interrupcemi pléna. Navíc by stopování jednotlivých proslovů bylo značně náchylné k chybovosti a nepřesnosti v případě překřikování nebo nesrozumitelnosti řečníka.

Sepsané stenoprotokoly tak poskytují jednoznačné řešení těchto sporných momentů. Zároveň prepisy poskytují drobné komentáře k přiblížení atmosféry v sále čtenáři (např. poznámky *hluk v sále, smích zprava/zleva, ukazuje graf* apod), proto je vnímám jako relevantní zdroj ke sběru dat. K samotnému měření délky však budou tyto stenoprotokolní poznámky vyřazeny.

Stejně tak budou z měření vyřazeny projevy předsedajících schůze, úvodní slova navrhovatele a zpravodaje (podle § 58 je rozprava zahájena až po vystoupení zpravodaje⁵⁹) a také hlasování (které začíná ukončením rozpravy, a tudíž již není zpravidla možné přednášet nová věcná stanoviska), jež by délky ovlivňovalo.

Součástí práce stenografa je také zaznamenávat konec a začátek schůze. Z časového údaje této poznámky budu vycházet při analýze přerušení schůze (buďto z důvodu přestávky poslaneckých klubů, nebo z jiných příčin).

V případě faktických poznámek se zaměřím hlavně na to, kolik prostoru v celkové debatě zabraly. Faktické poznámky budu zaznamenávat jako samostatná data a nebudou zahrnuta v celkové délce rozpravy ani obstruovaných měřených hodnot.

V JŘ PS je v §59 formulováno právo předsedajícího schůze upozornit poslance na

---

⁵⁹ § 58 odst. 1 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-02-23].

překročení stanovené řečnické lhůty, nebo pokud zákonodárce nemluví k věci. Rozhodnutí je však pouze na předsedajícím, a proto se ve svém výzkumu na toto varování nemůžu spolehnout. Přes obšírnost témat, která se během projednávání návrhu zákona o státním rozpočtu budou projednávat, si proto uvědomuji obtížnost posouzení, zda-li je ze strany poslance tato povinnost dodržena. V analýze se však budu opírat o §102—106, poněvadž ty stanovují náplň jednotlivých čtení při projednávání zákona o státním rozpočtu. Za nerelevantní části rozprav tedy označuji ty pasáže, které s příčnými paragrafy nesouzní. Z tohoto měření jsem vyřadila vládní strany (v případě návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021 zde zařazuji také KSČM), protože principem obstrukcí je zákon pozdržet – obstruováním vlastního zákona by tak stála vláda sama proti sobě.

U pozměňovacích návrhů budu dále sledovat, kolik jich poslanec předložil a relevanci jeho členství ve výborech k obsahu návrhu.

Seznam procedurálních hlasování je kromě samotného stenoprotokolu uveden i na webových stránkách PS. Zde bych se chtěla zaměřit na předkladatele, četnost návrhů podaných k hlasování a jak návrhy ovlivnily debatu.

Výsledky mých rozborů se chystám zpracovat do vizuální podoby pro snadnou čitelnost a pochopení výsledků mé práce.

Analýza vládního návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021

V následující kapitole představím složení dolní komory Parlamentu v jeho osmém volebním období a také představím výsledky své analýzy vládního návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021.

Ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017 uspělo devět politických subjektů. Celková volební účast dosáhla 60,8 %.⁶⁰ Zisky hlasů jednotlivých stran včetně přepočtu tohoto čísla na mandáty zobrazuje *Tabulka č. 1* níže. Zároveň je v ní zaznačena vzniklá vládní koalice, resp. strany v opozici.

Tabulka č. 1: Vybrané výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2017

Strana/hnutí	Volební výsledek (v % hlasů)	Počet mandátů
ANO 2011	29,64	78
ČSSD	7,27	15
KSČM	7,76	15
ODS	11,32	25
KDU-ČSL	5,8	10
TOP 09	5,31	7
Piráti	10,79	22
STAN	5,18	6
SPD	10,64	22

Zdroj: *Volby.cz*

Sestavování vlády však provázely značné komplikace. V prosinci 2017 prezident Miloš Zeman jmenoval premiérem předsedu hnutí ANO 2011 Andreje Babiše, který následně sestavil jednobarevný kabinet. Ten ale následně nezískal důvěru Poslanecké sněmovny a Předseda hnutí ANO byl znova pověřen prezidentem k sestavení nové vlády. Tu nakonec ve složení hnutí ANO 2011 a ČSSD posléze prezident Zeman jmenoval v červnu 2018.⁶¹ Druhé

⁶⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS)*. Online. 2017. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>. [cit. 2024-04-16].

⁶¹ ČT24, ČTK. *Prezident Zeman jmenoval druhou Babišovu vládu. Hamáček povede vnitro i zahraničí*. Online. 2018. Dostupné

vládě Andreje Babiše nakonec vyslovila důvěru i Poslanecká sněmovna. Rozhodující hlasy patřily straně KSČM⁶² a ačkoliv formálně koaliční stranou nebyli (nezískali žádná ministerstva apod.), pro účely této práce je zařazují jako koaličního partnera právě na základě jejich klíčových hlasů.

Výsledným jednáním se tak opozicí staly ODS, KDU-ČSL, TOP 09, Česká pirátská strana (Piráti) a hnutí SPD a STAN. V průběhu volebního období však jednotliví poslanci opouštěli své poslanecké kluby a stali se nezařazenými. Jmenovitě se jednalo o Mariana Bojka, Terezu Hyťhovou, Václava Klause ml., Zuzanu Majerovou Zahradníkovou, Ivanu Nevludovou a Lubomíra Volného. Tuto informaci zdůrazňuji, poněvadž v analýze s těmito poslanci operuji jako se samostatnou opoziční skupinou.

Vládní návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2021 se projednával v druhé polovině roku 2020. V této době stále probíhala v České republice i ve světě pandemie Covidu-19 a vládní návrh jím byl ve velké míře ovlivněn.

První čtení

První čtení vládního návrhu začalo 11. listopadu 2020 na 62. schůzi. Schvalování pořadu schůze proběhlo bez větších komplikací a trvalo zhruba deset minut. Během schvalování pořadu se hlasovalo o šesti procedurálních návrzích, které se týkaly přidání nových, nebo změny pořadí starších bodů. Tyto procedurální návrhy podali převážně opoziční poslanci, nicméně množstvím a hlavně časem, za který byly schváleny, nelze toto jednání označit za obstrukci.

Plénum jednalo od devíti hodin ráno do šesti hodin večer a celková délka proslovů v prvním čtení vyšla na 260 923 znaků vč. mezer. Ze všech čtení se tak právě toto stalo tím nejdelším. Z měření byl vynechán projev prezidenta Miloše Zemana, který z podstaty své funkce obstruovat nemůže a jeho projev je tedy z tohoto pohledu irelevantní.

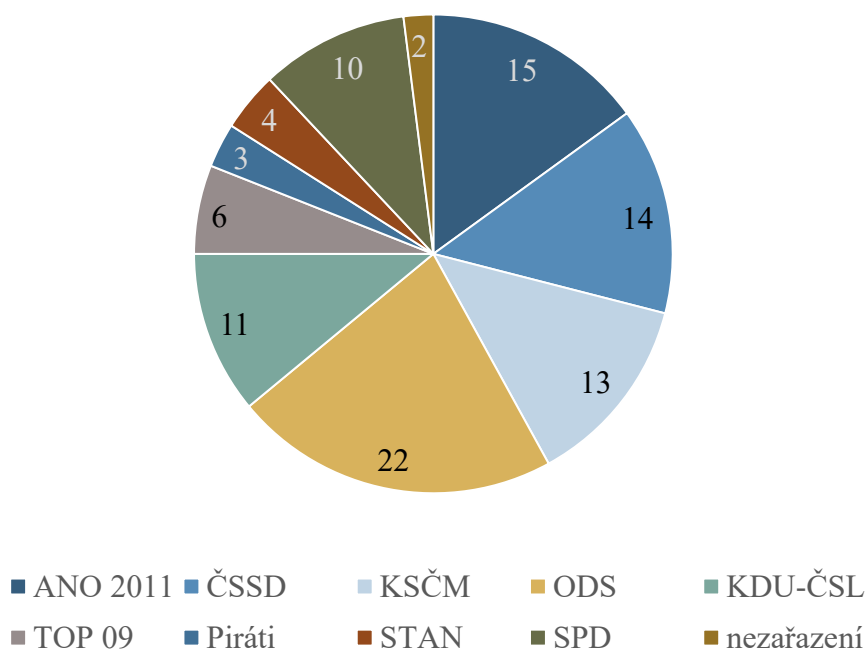
---

z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/prezident-zeman-jmenoval-druhou-babisovu-vladu-hamacek-povede-vnitro-i-zahranici-78480>. [citováno 2024-04-16].

⁶² ČTK. Druhý Babišův kabinet získal důvěru Sněmovny, nehlasovali čtyři poslanci. Online. 2018. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hlasovani-duvera-vlada-druha-andrej-babis-ano-cssd-kscm-poslanecka-snemovna.A180712_093406_domaci_ane. [citováno 2024-04-16].

Z níže uvedeného *Grafu č. 1* je patrné, jaký podíl nese na rozpravě vládní koalice a opozice. Z grafu lze vyčíst, že proslovy vládních poslanců, kterých bylo dohromady devět, tvořily 42 % z celkové rozpravy. Naproti tomu zbytek opozičních poslanců (23) se dělilo o zbývajících 58 % celkové délky. Vysoké procento u vládních poslanců lze do jisté míry chápat jako využití prostoru k obhajobě svého návrhu, nicméně řečníky byli převážně běžní poslanci – za ministry promlouvali pouze Alena Schillerová (ministřyně financí), Jana Maláčová (ministřyně práce a sociálních věcí) a Lubomír Zaorálek (ministr kultury). Zajímavým faktem je také absence vystoupení premiéra Andreje Babiše, ačkoliv byl v sále přítomen.

Graf č. 1: Délka proslovů jednotlivých stran během prvního čtení návrhu státního

Zdroj: vlastní analýza

Diskuse byla navíc do jisté míry omezena také četným výskytem faktických poznámek, které nakonec zabraly počtem 34 393 okolo 13 % rozpravy. Ostatně, také poslanec za ODS Jan Skopec při svém vystoupení v rozpravě po výměně devíti po sobě jdoucích faktických poznámek pronesl na odlehčení:

*Skvělé. Přežil jsem maraton faktických poznámek. Dobré odpoledne. Děkuji za slovo.*⁶³

⁶³ SKOPEČEK, Jan, 2020. Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 11 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-11].

Z analýzy následně vyplynulo, že opozice obstruovala zhruba 25 % rozpravy, numericky lze tuto část vyjádřit 65 684 znaky. Největší podíl na tomto výsledku nese ODS, která tvoří takřka třetinu obstruovaných znaků. Toto číslo je také nutné porovnat s počty řečníků ostatních stran. Byť nejvíce poslanců hovořilo za ODS, jejich počet se nakonec od počtu poslaneckých vystoupení např. hnutí SPD nebo strany KDU-ČSL příliš nelišil.

Počty hovořících poslanců a jejich příspěvky do diskuse znázorňuje *Tabulka č. 2* uvedena níže. V případě zvýrazněných poslanců – v této tabulce P. Fiala (ODS) a V. Píkal (Piráti) – se jedná jen o příspěvky do pléna z pozice poslance, nikoliv předsedajícího schůze. V celkových délkách jsou započítány také příspěvky ve formě faktických poznámek. Procenta obstrukcí u každého poslance jsou počítána z jejich hodnot. Celková procenta jsou odvozena z podílu celkové délky obstrukcí pro konkrétní čtení (nyní 65 684) a dílčích součtů délky obstrukcí každé strany. V obecné rovině jsou tato pravidla aplikována na všechny obdobné tabulky dále v textu.

Tabulka č. 2: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během prvního čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021

<i>strana/hnutí</i>	<i>jméno poslance/kyně</i>	<i>celková délka</i>	<i>délka obstrukcí</i>	<i>obstrukce v %</i>
ODS	P. Bendl	4 637	2 257	48,6
	P. Fiala	11 889	5 916	49,7
	J. Janda	6 976	4 072	58,3
	V. Munzar	10 353	5 150	49,7
	J. Skopeček	22 216	6 766	30,4
	Z. Stanjura	1 530	-	0
	celkem:	57 601	24 161	36,7
KDU-ČSL	J. Bartošek	7 564	2 974	39,3
	O. Benešík	4 773	-	0
	P. Golasowská	1 372	1 044	76
	M. Jurečka	6 475	5 080	78,4
	V. Kaňkovský	8 549	1 957	22,8
	celkem:	28 733	11 055	16,8
TOP 09	D. Feri	3 965	1 941	48,9
	M. Kalousek	3 319	-	0
	M. Pekarová Adamová	7 479	4 490	60
	celkem:	14 763	6 431	9,7
Piráti	M. Ferjenčík	1 812	362	19,9
	T. Martínek	6 301	2 649	42
	V. Píkal	-	-	0
	celkem:	8 113	3 011	4,5
STAN	V. Kovářová	9 505	5 073	53,3
	celkem:	9 505	5 073	7,7

SPD	R. Fiala	2 038	509	24,9
	J. Hrnčíř	1 174	-	0
	R. Koten	1 433	-	0
	T. Okamura	16 556	11 441	69,1
	L. Šafránková	5 081	1 443	28,3
	celkem:	26 282	13 393	20,3
nezařazení	V. Klaus ml.	5 185	2 560	49,3
	celkem:	5 185	2 560	3,8

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Paragraf 102 odst. 2 JŘ udává, že během prvního čtení návrhu státního rozpočtu plénum Sněmovny projedná pouze základní údaje návrhu, kterými jsou výše příjmů a výdajů, saldo, způsob vypořádání salda a celkový vztah k rozpočtům vyšších územních samosprávných celků a obcí a rozsah zmocnění výkonných orgánů.⁶⁴

Obsahově opozice v prvním čtení obstruovala zejména zmínkami o rozpočtech jiných let, jejich deficitů a vlivu na současný stav veřejných financí. To by samo o sobě nemuselo být obstrukcí, nicméně za nerelevantní to považují zejména kvůli obšírnosti, s jakou o tomto opozice hovořila. Rovinu jiných rozpočtů nesla převážně ODS. Jako příklad uvádím úryvek z vystoupení poslance Vojtěcha Munzara:

Proto jsem od paní ministryně financí čekal vystoupení o ekonomice, právě o perspektivě, o fiskální politice státu, o stabilizaci veřejných financí. Místo toho jsme slyšeli obecné fráze o tom, že se musíme z krize proinvestovat. Paní ministryně tady řekla větu, že rozpočtová politika musí být moudrá. Já s tím souhlasím. Škoda jen, že nebyla moudrá i v předchozích letech. Za poslední roky, kdy po pandemii nebylo ještě ani vidu, ani slechu, tak hospodaření státu zhodnotil Nejvyšší kontrolní úřad slovy - cituji - že státní rozpočet je na mimořádné události připraven hůře než v době předchozí ekonomické krize. Teď ji tady máme a důsledek vidíme - rapidní navyšování deficitu. Paní ministryně tady mluvila o rozpočtové odpovědnosti a vytvoření rezerv v minulých letech. Ale bohužel, bohužel, nic není vzdálenějšího pravdě, protože žádné rezervy nemáme. Přes ekonomický růst v minulých letech vláda všechno utratila, utratila, co mohla, včetně těch rezerv, které nám dneska chybí.⁶⁵

⁶⁴ § 102 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-04-11].

⁶⁵ MUNZAR, Vojtěch, 2020. Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021 [online]. 11 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-11].

Opozice poté dále proklamovala své vize a názory, jak by s rozpočtem naložila nebo zmiňovala obecnou kritikou vládních stran např. prostřednictvím nesplněných slibů z programového prohlášení. Obdobně jako u zmiňování rozpočtů minulých let bych i zde chtěla upozornit na tenkou hranici při označování za obstrukce. Jistě se v rámci komentování státního rozpočtu lze odkazovat na vládní sliby – kritika vládních kroků je jednou z hlavních funkcí opozice. Opozice má však možnost svou kritiku šířit i jinde, proto se domnívám, že obsah této kritiky zazníval na plénu nadbytečně. Jako ukázkou uvádím úryvek z proslovu předsedkyně TOP 09:

To, co jsme tady slyšeli při obhajobě rozpočtu od paní ministryně Schillerové, byla víc pohádka o státním rozpočtu. Ona kdyby se paní ministryně Schillerová živila jako spisovatelka pohádek, těch skutečných, pro děti většinou určených, tak by tím možná mohla působit špatné sny těch dětí, ze kterých by se ráno probudily, ale nijak by je to neovlivnilo, následky by neměly. Ale z dopadu těchto pohádek, které tady zazněly, se nebudou mít možnost probudit, ty je budou provázet dnem i nocí po mnoho, mnoho následujících let. A to Zaorálkovo peklo, jak tady pan ministr hřímal, jim přichystáte přesně těmito nezodpovědnými kroky. Ostatně v pohádkářství tady pokračovala částečně i paní ministryně Maláčová, protože kolikrát my už tady slyšeli o důchodové reformě, kolikrát my tady slyšeli o tom, jak je potřeba zákon o sociálních službách. V této Poslanecké sněmovně jsem sedm let a slýchám to tady každý rok. Tak co jiného to pak může být než pohádka, která nedostane svého naplnění v realitě? ⁶⁶

Na odklonění od hlavního tématu diskuse v průběhu rozpravy dokonce upozornil také předsedající schůze Vojtěch Píkal. Role předsedajícího schůze je však v tomhle ohledu velice slabá, a proto nelze posoudit, jaký vliv na průběh debaty tento apel měl. Do jisté míry ale jeho upomínka potvrzuje mé podezření na výskyt obstrukcí.

Druhé čtení

Obdobně jako v prvním čtení schvalování pořadu schůze před druhým čtením návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021 zabralo podle stenoprotokolních záznamů pouhých deset minut. Poslanci během schvalování pořadu schůze stihli odhlasovat také tři procedurální

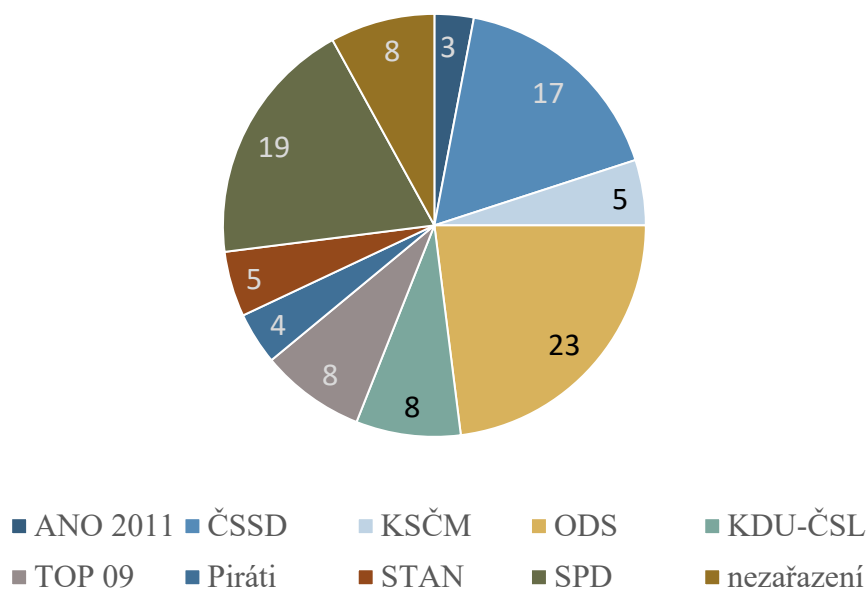
⁶⁶ PEKAROVÁ ADAMOVÁ, Markéta, 2020. Sněmovní tisk 1067 VI.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 11 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-12].

návrhy a v průběhu rozpravy ještě jeden. Vzhledem k tomu, že návrhy byly podány vládními poslanci, do analýzy nejsou započítány.

Obsahem projednávání návrhu zákona státního rozpočtu má být podle § 105 odst. 2 ve druhém čtení, předkládání a obhajoba pozměňovacích návrhů.⁶⁷ Druhého čtení se taktéž netýká žádné hlasování pléna.

Ve druhém čtení zákonodárci hovořili celkovou délkou 211 819 znaků vč. mezer. Na *Grafu č. 2* lze opět vidět procentuální podíly poslaneckých klubů na rozpravě. Ve druhém čtení opět nejvíce hovořilo sedm poslanců ODS, sekundovalo jim však jedenáct řečníků SPD.

Graf č. 2: Délka proslovů jednotlivých stran během druhého čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2021 (v %)

Zdroj: vlastní analýza

⁶⁷ § 105 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-04-16].

Za celou debatu bylo faktickými poznámkami zabráno 34 196 znaků, tedy asi 16 % celkové délky. Nejdelšího řetězení faktických poznámek dosáhli poslanci napříč kluby v první polovině rozpravy. Příspěvků bylo nakonec 18 a přestože touto kontinuitou byla podrobná rozprava ochuzena odhadem o 36 minut, obstrukční záměr z tohoto nelze s jistotou vyčíst. Předseda strany KDU-ČSL Marian Jurečka nicméně během své poznámky stihl poznamenat bezúčelnost této diskuse:

*Děkuji. Ta debata tady byla zajímavá, ale myslím si, že nikam moc to věcné řešení neposunula.*⁶⁸

K sněmovnímu tisku bylo nakonec dohromady napříč poslaneckými kluby podáno 114 pozměňovacích návrhů. V *Tabulce č. 3* jsou zapsány počty podaných návrhů dohromady za celý klub.

Tabulka č. 3: Počty podaných pozměňovacích návrhů k návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021

ANO 2011	4
ČSSD	5
KSČM	10
ODS	16
KDU-ČSL	10
TOP 09	19
Piráti	10
STAN	12
SPD	23
nezařazení poslanci	5
celkem	114

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Za celé volební období se návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2021 dočkal druhého, resp. třetího nejvyššího výsledku v podaných pozměňovacích návrzích. K porovnání lze

---

⁶⁸JUREČKA, Marian 2020. Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *druhé čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 12 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-14].

dodat, že návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2018 obdržel 53 návrhů⁶⁹, na rok 2019 114 návrhů⁷⁰ a na rok 2020 198⁷¹. Celkový počet pozměňovacích návrhů k návrhu rozpočtu na rok 2020 byl však do jisté míry zkreslený bezprecedentní situací celosvětové pandemie.

Samotný počet podaných návrhů pro označení obstrukčního záměru v tomto případě není dostatečně směrodatný. Zaměřila jsem se proto taktéž na členství ve výborech konkrétních poslanců, jež návrh podali. Členství opozičních poslanců ve výborech víceméně souznělo s obsahem jejich podaných návrhů, avšak poslance Dominika Feriho (TOP 09) je nutné označit v obou parametrech za výjimku, jelikož podal 15⁷² pozměňovacích návrhů z nichž se ani jeden neshodoval s jeho výborovým zaměřením. I přesto se zřejmě o obstrukce z jeho strany nejednalo, poněvadž se v rozpravě k návrhům pouze přihlásil a ani se je nejal odůvodnit.

Pro měření obstrukcí prostřednictvím délky proslovů uvádím patřičné hodnoty pro konkrétní strany v *Tabulce č. 4*. Opozice celkově obstruovala délkou 48 828 znaků vč. mezer, což činí zhruba 23 % rozpravy. Ve druhém čtení nejvíce obstruovala ODS. Svými proslovy obstruovali necelou půlku z celkového počtu obstruovaných znaků. Zdárně jim přitom sekundovali poslanci z hnutí SPD, kteří obstruovali rovných 30 % délky. Zajímavým ukazatelem je hnutí STAN, které se podle analýzy nedopustilo žádné obstrukce.

Tabulka č. 4: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během druhého čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021

strana/hnutí	jméno poslance/kyně	celková délka	délka obstrukcí	obstrukce v %
ODS	M. Baxa	13 602	7 990	58,7
	P. Beitl	3 428	1 603	46,7
	P. Bendl	2 463	2 015	81,8
	P. Fiala	10 737	4 051	37,7

⁶⁹ POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 2 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2018*. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=2>. [cit. 2024-04-13].

⁷⁰ POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 287 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2019*. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=287>. [citováno 2024-04-13].

⁷¹ POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 605 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2020*. Online. 2019. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=605>. [citováno 2024-04-13].

⁷² POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021*. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8>. [citováno 2024-04-13].

	J. Janda	7 534	4 512	59,8
	V. Munzar	1 728	720	41,6
	J. Skopeček	5 685	1 326	23,3
	Z. Stanjura	3 624	-	0
	celkem:	48 801	22 217	45,5
KDU-ČSL	J. Čížinský	1 660	-	0
	P. Golasowská	4 526	822	18,1
	S. Juránek	2 993	-	0
	M. Jurečka	3 364	755	22,4
	V. Kaňkovský	5 196	1 360	26,1
	celkem:	17 739	2 937	6
TOP 09	D. Feri	286	-	0
	M. Kalousek	2 193	-	0
	M. Pekarová Adamová	13 166	4 865	36,9
	V. Válek	1 391	-	0
	celkem:	17 036	4 865	9,9
Piráti	L. Černohorský	1 473	-	0
	M. Ferjenčík	2 349	-	0
	R. Holomčík	2 094	-	0
	J. Michálek	2 159	777	35,9
	V. Píkal	-	-	0
	celkem:	8 075	777	1,5
STAN	V. Kovářová	9 035	-	0
	V. Rakušan	1 019	-	0
	celkem:	10 054	0	0
SPD	J. Holík	1 287	-	0
	J. Hrnčíř	1 018	-	0
	M. Jarošová	3 449	-	0
	P. Jelínek	4 634	916	19,7
	J. Kobza	4 173	-	0
	R. Koten	2 381	-	0
	T. Okamura	11 543	10 986	95,1
	M. Rozner	1 917	-	0
	L. Šafránková	3 628	-	0
	L. Španěl	651	-	0
	R. Vích	5 207	2 779	53,3
	celkem:	39 888	14 681	30
nezařazení	T. Hyťhová	3 968	-	0
	V. Klaus	5 732	2 675	46,6
	Z. Majerová Zahradníková	2 503	-	0
	L. Volný	5 339	676	12,6
	celkem:	17 542	3 351	6,8

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Pasáže, které byly v rozporu s §105 odst. 2, obsahovaly zejména hodnocení návrhu jako celku, jenž svou podstatou patří spíše do prvního čtení. Dále se objevilo hodnocení stavů veřejného a soukromého sektoru a domácností ovlivněných pandemií. Obdobně jako v prvním čtení opozice také nešetřila kritikou vlády. Tu lze uvést na příkladu Tomia Okamury (SPD), který si za tento příměr vyslechl potlesk z lavic svého poslaneckého klubu:

Svoje vystoupení na téma vládou předloženého návrhu státního rozpočtu na rok 2021 bych zakončil výrokem klasika: „To se nám to hoduje, když nám jiní půjčují!“ Bohužel na rozdíl od Haškova feldkuráta Katze my a naše děti ty dluhy, které nám tu nasekala vláda, platit budeme. Pro nás není přitom ideologický problém, aby si stát půjčil a investoval. Naopak, tak to dělá každý prozíravý hospodář. Ale problém je, když se skutečně jen půjčuje, někteří hodují a na zbytek čeká jenom splácení.⁷³

Třetí čtení

Třetí čtení návrhu proběhlo ve dvou dnech, 16. a 18. prosince 2020 na 72. schůzi. Dvoudenní projednávání způsobil procedurální návrh na přerušení bodu vycházející z domluvy grémia. Schvalování programu schůze přesto trvalo méně než deset minut a provázelo jej jedno procedurální hlasování.

Projednávání rozpočtu zejména ve třetím čtení provázely koaliční spory o finální podobu návrhu zákona. KSČM se nechtěla vzdát pozměňovacího návrhu Miloslavy Vostřé a jeho přijetím podmiňovala hlasování ve prospěch rozpočtu. Vyjednávání si ještě 16. 12. vyžádalo několik žádostí na přestávku klubu nejprve z řad ANO 2011, poté ČSSD, KSČM, a nakonec ještě politického grémia.⁷⁴ Obdobně jako u procedurálního hlasování ve druhém čtení není tento údaj vzhledem k vládním stranám započítán. Pnutí mezi stranami nakonec vyřešil ústupek poslanců zbylých vládních stran.⁷⁵

---

⁷³ OKAMURA, Tomio, 2020. Sněmovní tisk 1067 VI.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *druhé čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 12 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-13].

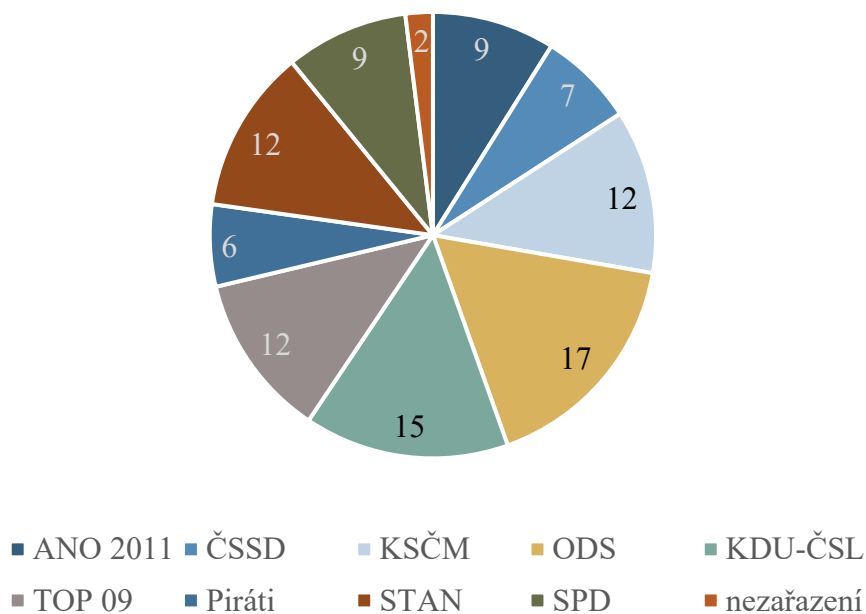
⁷⁴ Sněmovní tisk 1067 VI.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *třetí čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 12 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-16].

⁷⁵ ČTK, 2020. Sněmovna schválila rozpočet na rok 2021. Komunisté podrželi vládní návrh výměnou za škrty v armádě. [online]. 18 prosinec 2020. Získáno z: https://www.lidovky.cz/domov/o-schvaleni-statniho-rozpocetu-je-temer-rozhodnuto-komunistum-se-povedlo-sebrat-obrane-10-miliard.A201218_104113_in_domov_rkj [citováno 2024-04-16].

Třetí čtení bylo nejkratší – vyšlo na „pouhých“ 179 004 znaků vč. mezer. Dohromady se u pultu vystřídalo 35 řečníků. Z *Grafu č. 3* lze oproti prvním dvěma čtením vidět částečnou rovnoměrnost v procentuálním vyjádření příspěvků za jednotlivé opoziční strany. Toto zjištění se dá do jisté míry vysvětlit jako využití stran k poslednímu sdělení své kritiky či jiných poznatků. Nezařazení zákonodárci jsou v tomto ohledu samozřejmě do jisté míry znevýhodněni, jelikož netvoří poslanecký klub a nemají tak možnost přednostního práva za určitou funkci. Faktické poznámky tentokrát zabraly téměř 12 % celkové debaty, tedy nejméně ze všech legislativních čtení.

Graf č. 3: Délka proslovů jednotlivých stran během třetího čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2021 (v %)

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Pro ilustraci rozsáhlosti obstrukcí opět uvádím data v *Tabulce č. 5*. Obstrukce tentokrát zabraly bez mála 66 % rozpravy, resp. 110 380 znaků vč. mezer. Označení strany (stejně jako konkrétního poslance), která svými příspěvky obstruovala nejvíce je v tomto případě zkrácené hlavně závěrečnými vystoupeními v průběhu hlasování, kterému se věnuji v rámci obsahové složky níže.

Tabulka č. 5: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během třetího čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021

strana/hnutí	jméno poslance/kyně	celková délka	délka obstrukcí	obstrukce v %
ODS	J. Černochová	8 104	8 104	100
	P. Fiala	7 991	7 727	96,6
	J. Skopeček	14 581	11 809	80,9
	celkem:	30 676	27 640	15,4
KDU-ČSL	J. Bartošek	14 943	13 401	89,6
	S. Juránek	1 405	-	0
	M. Jurečka	8 268	8 268	100
	V. Kaňkovský	1 887	-	0
celkem:	26 503	21 669	19,6	
TOP 09	M. Kalousek	3 882	3 882	100
	M. Pekarová Adamová	16 806	15 509	92,2
	celkem:	20 688	19 391	17,5
Piráti	L. Černožský	768	768	100
	M. Ferjenčík	6 543	3 069	46,9
	O. Richteroval	2 984	2 422	81,1
	celkem:	10 295	6 259	5,6
STAN	V. Kovářová	12 995	11 516	88,6
	V. Rakušan	8 264	7 690	93
	celkem:	21 259	19 206	17,3
SPD	R. Fiala	1 241	1 241	100
	T. Okamura	14 236	12 212	85,7
	celkem:	15 477	13 453	12,1
nezařazení	T. Hyťhová	620	-	0
	V. Klaus ml.	1 156	1 002	86,6
	L. Volný	1 806	1 760	97,4
	celkem:	3 582	2 762	2,5

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Z obsahové složky obstrukcí se stalo právě třetí čtení nejzajímavějším. Vzhledem k druhému odstavci § 106 JŘ (dovoluje poslancům projednávat pouze návrhy oprav legislativně technických chyb, gramatických, písemných nebo tiskových chyb či úpravy, které logicky vyplývají z přednesených pozměňovacích návrhů⁷⁶) se zákonodárci dopustili poměrově největších obstrukcí za celý legislativní proces – procentuálně tato část vychází na 62 % rozpravy. Přispěla tomu hlavně pasáž „závěrečných stanovisek“ po odhlasování pozměňovacích návrhů ale zároveň před hlasováním o finální podobě rozpočtu. Toto jednání

⁷⁶ § 106 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024 [citováno 2024-04-13].

bylo zřejmě do značné míry umožněno vzájemnou gentlemanskou konvencí napříč kluby. Jednací řád chápe začátek hlasování jako konec rozpravy. Tyto výstupy jsem po konzultaci s Janem Kyselou nakonec zařadila do měření, avšak celou svou délkou jsem je označila za obstrukce, poněvadž narušily řádné plnění legislativního procesu.

Během této části mohli hovořit pouze řečníci s přednostním právem. Tito poslanci přednášeli finální postoj k návrhu, hlavně jejich nelibost k vyjednávání na poslední chvíli mezi stranami koalic. V rámci hodnocení však došlo také na vzájemnou kritiku stran a jejich postoje k veřejným financím a hodnotám. Jako souhrnný příklad uvádím úryvek z vyjádření poslance Jana Bartoška (KDU-ČSL):

A k té armádě. Komunisti, kolegové, prostřednictvím pana místopředsedy, vy jste mě nepřekvapili. Vy máte jasnou linku, vám vadí naše členství v NATO, vám vadí naše členství v Evropské unii. Já to vím, jste tím čitelní, srozumitelní. Já to chápu. Nesouhlasím s tím, ale chápu. Těch 10 mld. v rámci stávajícího rozpočtu, a teď mi odpusťte to zjednodušení, nejsou žádné peníze, to není o těch penězích, to je o tom symbolu, že vy jste přinutili tuto vládu, aby na naše spojence v NATO ukázala dlouhý nos. Vy jste přinutili tuto vládu, aby naši spojenci se začali ptát, co se v té republice děje. Tato vláda ustupuje komunistům, tato vláda ustupuje našim spojeneckým závazkům, a kudy se bude vlastně ubírat budoucnost České republiky. To je o těch penězích, to je o těch 10 mld. A řešení zde bylo, ne že nebylo. Jenom to chtělo větší ochotu vlády se o věcech bavit včas, srozumitelně a smysluplně.⁷⁷

Celý legislativní proces čítal 651 746 znaků vč. mezer. V každém ze třech čtení se vyskytla dle mé analýzy obstrukce, nejvíce typu dlouhého řečnění. Tímto typem obstrukce bylo z celého procesu nejvíce postiženo třetí čtení, kterému to umožňuje nastavení jednacího řádu a další gentlemanské dohody mezi kluby.

Další typy – faktické poznámky, procedurální hlasování a pozměňovací návrhy – nebyly pro označení obstrukcí dostatečně signifikantní a v porovnání mezi sebou nebo s jinými návrhy se jejich měřené hodnoty víceméně shodovaly.

---

⁷⁷ BARTOŠEK, Jan 2020. Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *třetí čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 12 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-14].

Analýza vládního návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024

V této kapitole představím složení Poslanecké sněmovny v současném devátém volebním období a stejně jako v předchozí kapitole také představím výsledky své analýzy vládního návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024.

Voleb do Poslanecké sněmovny se v roce 2021 zúčastnilo 65,43 % oprávněných voličů. Volební zisky jednotlivých politických subjektů, kteří obdrželi více než 5 % hlasů a byli tedy zvoleni jsem znázornila v *Tabulce č. 6*.

Tabulka č. 6: Vybrané výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2021

strana/hnutí	volební výsledek (v % hlasů)	počet mandátů
SPOLU (ODS, KDU-ČSL, TOP 09)	27,79	71
PirSTAN (Piráti, STAN)	15,62	37
ANO 2011	27,17	72
SPD	9,56	20

Zdroj: Volby.cz

Koaliční uskupení následně sestavila vládu složenou z pěti stran. V opozici se tak poprvé od svého založení ocitlo hnutí ANO 2011. Spolu s ním v současné době tvoří opozici také hnutí SPD. Od února 2023 je jediným nezařazeným poslancem Ivo Vondrák. S nezařazenými poslanci však v analýze tohoto návrhu zákona neoperují, jelikož poslanec sám v žádném momentě nevystoupil.

Vládní návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2024 se projednával v říjnu a listopadu 2023. Podobnost těchto případových studií je mimo jiné i v kontextu krizí, v jakých se odehrávají. Zatímco projednávání návrhu rozpočtu na rok 2021 probíhalo během celosvětové pandemie, návrh zákona na rok 2024 provází celosvětové bezpečnostní ohrožení v podobě války na Ukrajině a na Blízkém Východě, které se v globalizovaném světě přelilo do energetické krize a také ekonomické.

První čtení

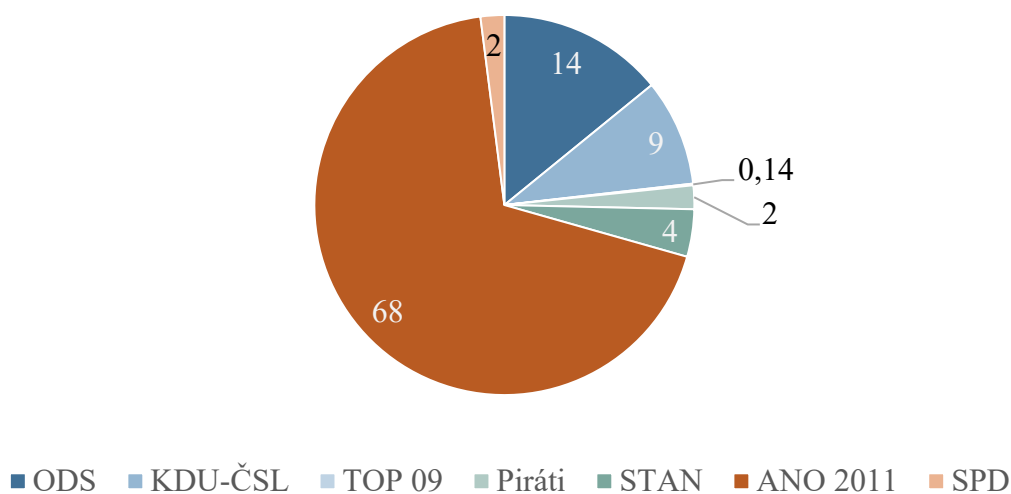
První čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024 se uskutečnilo dne 25. 10. 2023

na 78. schůzi. Schvalování pořadu schůze se tentokrát prodloužilo na 20 minut, a to z důvodu vystoupení předsedy hnutí SPD Tomia Okamury, jehož projev se sice týkal vládního návrhu rozpočtu, nicméně ještě nebyla otevřena rozprava. I přesto jsem však jeho projev do celkové délky rozpravy zahrnula a zároveň celý označila za obstrukční. Prodlužování schvalování pořadu schůze je totiž zneužíváno k protahování jednacího dne, resp. znemožňování řádného fungování instituce. Za celou dobu rozpravy se objevilo jen jedno procedurální hlasování, a to o prodloužení jednání pléna po 19. a 21. hodině.

Celková rozprava vyšla na 428 427 znaků vč. mezer. Byla tedy na měřené jednotky zhruba dvakrát tak delší, než první čtení vládního návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021. Podíl na tomto nese také procedurální hlasování, kvůli kterému byla rozprava o čtyři hodiny delší.

Graf č. 4 zobrazuje délky projevů jednotlivých stran. Strany vládní koalice jsou v něm zaznamenány samostatně, aby byly porovnatelné. Z grafu je patrné, že opozice hovořila přes 70 % rozpravy. Na první pohled je zřetelná převaha řečníků z hnutí ANO 2011. Dohromady jich hovořilo 32, což je téměř dvojnásobek počtu všech řečníků pětikoalice. Nízkou angažovanost poslanců za hnutí SPD lze částečně vysvětlit „úvodním“ projevem jejich předsedy. Za vládní koalici vystoupilo osm ministrů, převážně z ODS. Nejméně přispěla do diskuse TOP 09, za kterou hovořil pouze poslanec Jan Jakob, a to jen skrze faktickou poznámku.

Graf č. 4: Délka proslovů jednotlivých stran během prvního čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2024 (v %)

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Faktické poznámky vyšly na čtvrtinu celkové délky rozpravy, tedy 110 785 znaků vč. mezer. To je nejvíce ze všech čtení tohoto návrhu, dokonce i při porovnání se součtem druhého a třetího čtení. Takto vysokému počtu odpovídá řetězení reakcí. Dvakrát totiž došlo k třináctičetným řadám faktických poznámek, což časově odpovídá téměř hodině času diskuse.

Výsledky analýzy nakonec ukázaly, že opozice obstruovala zhruba 21 % délky, kterou zákonodárci při rozpravě pronesli. Číselně se jedná o hodnotu 90 855 z hodnoty 218 902 znaků vč. mezer. V porovnání s předešlým návrhem zákona se tedy jedná o mírný pokles, nicméně při zohlednění počtu politických subjektů v opozici v minulém a současném volebním období se ukazují zajímavé hodnoty u jednotlivých opozičních stran. Hnutí ANO 2011 je zodpovědné za 94,8 % obstruovaných znaků, zatímco hnutí SPD za pouhých 5 %. Počty hovořících poslanců a jejich příspěvky do diskuse včetně počtu z toho obstruovaných znaků znázorňuje *Tabulka č. 7*. Stejně jako u předešlých tabulek jsou zvýrazněni předsedové schůze, ale započítaný je jen jejich příspěvek do diskuse coby poslance.

Tabulka č. 7: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečnících opozičních stran během prvního čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024

<i>strana/hnutí</i>	<i>jméno poslance/kyně</i>	<i>celková délka</i>	<i>délka obstrukcí</i>	<i>obstrukce v %</i>
ANO 2011	V. Adámková	1 968	-	0
	O. Babka	956	-	0
	M. Balaščíková	17 951	14 092	78,5
	J. Berkovcová	10 473	2 446	23,3
	R. Brabec	8 562	2 344	27,3
	L. Brož	2 199	-	0
	J. Bžoch	4 975	-	0
	K. Dostálová	14 601	983	6,7
	K. Farhan	8 771	6 448	73,5
	M. Feranec	1 062	-	0
	K. Havlíček	39 245	23 566	60
	I. Hendrych	2 038	-	0
	A. Juchelka	20 186	4 182	20,7
	D. Kasal	878	-	0
	M. Kolovratník	22 745	4 833	21,2
	J. Kott	2 650	-	0
	R. Králíček	714	-	0
	R. Kubíček	441	-	0
	H. Lang	6 277	-	0
	J. Mašek	5 546	-	0

	L. Metnar	4 746	798	16,8
	J. Mračková Vildumetzová	20 335	5 495	27
	P.Nacher	11 016	5 006	45,4
	J. Pastuchová	3 511	-	0
	K. Rais	3 652	-	0
	J. Richter	9 129	5 750	62,9
	R. Oulehlová	1 883	-	0
	J. Pokorná Jermanová	13 135	3 060	23,2
	D. Pražák	1 490	-	0
	D. Ryba	3 908	-	0
	A. Schillerová	42 337	4 344	10,2
	H. Válková	5 826	2 848	48,8
	celkem	293 206	86 195	94,87
SPD	J. Hrnčíř	4 821	2 675	55,4
	V. Lesenská	3 880	1 985	51,1
	T. Okamura	568	-	0
	celkem	9 269	4 660	5,12

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Obsahově současná opozice kritizovala vládu podobnými prostředky jako ta minulá, a to skrze vládní kroky, programové prohlášení, nebo konkrétní ministry, např. že dostatečně „nebojovali“ za svůj resort. Na ukázkou uvádím vyjádření Jana Hrnčíře (SPD):

Já s nimi mluvím, proto vám mohu dát krátký vhled do jejich problémů. Lidé se bojí, drtí je pád životní úrovně, propad reálných mezd, vysoká inflace, drahota a strach z budoucnosti. Sliboval jste, že je nenecháte padnout, přitom jste se na ně doslova vykašlal. Je tedy na mně, abych vám vaše vlastní sliby připomněl. Před volbami jste sliboval méně státu - po volbách zřídil nové ministerstvo, zvýšil počet politických náměstků a vytvořil stovky na to navázaných míst. Před volbami jste sliboval více svobody - po volbách si najal cenzora, který má bojovat s takzvanými dezinformacemi, za které ovšem považujete všechny názory, které si vám dovolují oponovat. Komunisté kdysi dávno brojili proti americkým agentům, vy nyní bojujete proti agentům ruským. Výsledek je ovšem stejný - nálepkování, dehonestování a potírání všech, jejichž názor se vám nehodí. Před volbami jste bojoval za snižování daní - po volbách jste daně plošně zvýšil.⁷⁸

⁷⁸ HRNČÍŘ, Jan 2023. Sněmovní tisk 549 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2024. první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024 [online]. 10 2023. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=549> [citováno 2024-04-17].

Poslanci hnutí ANO 2011 se v rámci opozice označují jako stínová vláda. Tato strategie se promítla také v prvním čtení, když se jednotliví stínoví ministři vyjadřovali ke konkrétním oblastem, která spadá pod jejich oblast zájmu. Na tomto způsobu by opět nebylo nic obstrukčního, nicméně ve svých projevech poslanci často zmiňovali věci nerelevantní k projednávanému návrhu. Jako příklad uvádím poslance Kamala Farhana (ANO 2011):

Abych to uvedl do kontextu, já bych se nejdřív zmínil, jak vlastně vypadá zdravotnictví a kam směřuje. Od roku 2017 jsme systematicky, to znamená Babišova vláda, navyšovali objem peněz do zdravotnictví. Zdravotnictví pro nás bylo prioritou. Zatímco v roce 2017 to bylo 322 miliard korun, v roce 2021 už to bylo přes 500 miliard korun. Je třeba říct, že i dlouhodobě kritizovaný poměr HDP přesáhl hranici 10 % na zdravotnictví v HDP. Jenom pro zajímavost, v letech 2017 až 2021 výdaje do zdravotnictví tehdy vzrostly o 228 miliard, zatímco za předchozích vlád v roce 2010 až 2016 to bylo pouhých 18 miliard. Od roku 2017 se více než zdvojnásobila platba za státní pojištění. Zvlášť patrný byl růst v roce 2020 a 2021. Z evropských fondů jsme pro zdravotnictví vyjednali 50 miliard. Za Nečasovy vlády to bylo 8 miliard. Ministerstvo zdravotnictví a jeho nemocnice z národních zdrojů investovaly přes 16,5 miliardy korun do modernizace a rekonstrukce nemocnic a dalších 5,5 miliardy korun do přístrojového vybavení. Ještě je třeba, abych zde zmínil projekt React-EU. Naše zdravotnictví z něj dostane dalších 20 miliard. Schválili jsme a zahájili realizaci dvanácti strategických investic ve výši 12 miliard. Na přelomu roku 2023 a 2024 se například otevře nový pavilon v IKEM a vznikne i nejmodernější onkologické centrum v Brně.⁷⁹

Druhé čtení

Druhé čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024 se konalo v listopadu 2023. Schvalování druhého čtení zabralo méně než deset minut a provázelo jej opět jedno procedurální hlasování o prodloužení jednacího dne po 19. a 21. hodině.

Celková délka druhého čtení vyšla na 245 079 znaků vč. mezer. I druhému čtení v délce projevu dominovalo zejména hnutí ANO 2011 (61 % rozpravy). Oproti prvnímu

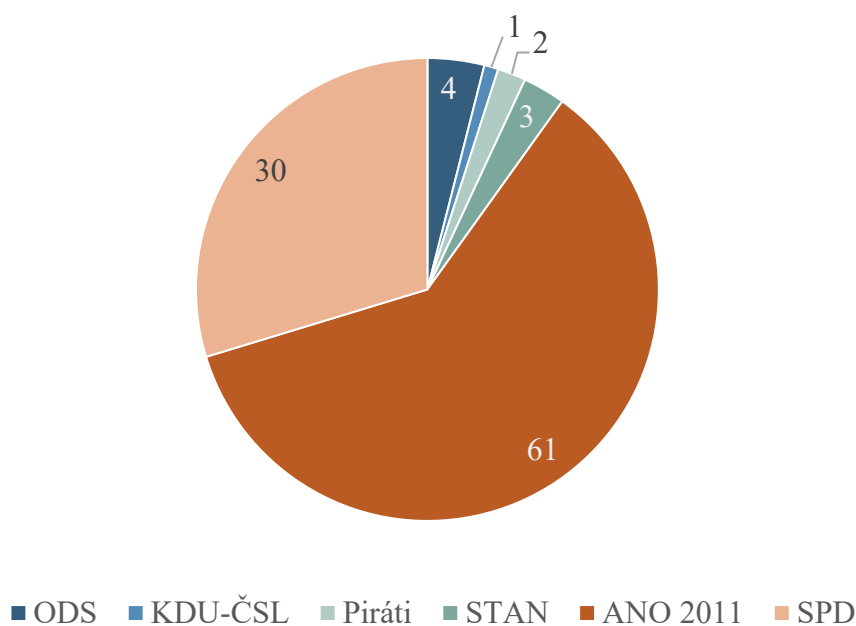
---

⁷⁹ FARHAN, Kamal 2023. Sněmovní tisk 549 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2024. první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024 [online]. 10 2023. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=549> [citováno 2024-04-17].

čtení ale hovořilo více hnutí SPD. Dohromady tak opozice hovořila 91 % rozpravy. Naopak poslanci stran koalice SPOLU hovořili ještě méně než v prvním čtení, za TOP 09 dokonce ani jeden představitel. Tyto výsledky jsou však vzhledem k nutnosti projednávat ve druhém čtení pozměňovací návrhy, které podává hlavně opozice, pochopitelné. Graficky znázorněné jsou příspěvky jednotlivých stran v *Grafu č. 6*.

Graf č. 5: Délka proslovů jednotlivých stran během druhého čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2024 (v %)

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Délka faktických poznámek vyšla na 6 % délky rozpravy. Tak nízká hodnota odpovídá vysokému podílu opozice v rozpravě a vládní strategii na opoziční proslovy nereagovat.

K tomuto návrhu zákona bylo podáno 118 pozměňovacích návrhů. Přehled za poslanecké kluby opět uvádím v *Tabulce č. 8*. Počet se drasticky neliší od návrhu státního rozpočtu pro rok 2021, přesto je nutné poznamenat, že 101 pozměňovacích návrhů podali poslanci opozice. V případě návrhu státního rozpočtu na rok 2021 podala tehdejší opozice dohromady 95 návrhů, přičemž stran v opozici bylo více.

Ve srovnání s jinými návrhy státního rozpočtu ve stejném volebním období má návrh rozpočtu na rok 2024 nejvíce podaných pozměňovacích návrhů. Předešlý rok (2023) bylo podáno 78 návrhů a k návrhu státního rozpočtu na rok 2022 poslanci podali 109. Po obsahové stránce všechny podané pozměňovací návrhy korespondovaly s oblastí zájmů daných poslanců.

Tabulka č. 8: Počty podaných pozměňovacích návrhů k návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024

ODS	5
KDU-ČSL	1
TOP 09	0
Piráti	5
STAN	6
ANO 2011	64
SPD	37
celkem	118

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Celková délka obstrukcí vyšla na 80 598 znaků vč. mezer. Obstrukce tak zabraly třetinu veškerého prostoru na debatu. Nejvíce opět hovořili poslanci hnutí ANO 2011 s 45 630 znaky, SPD poté s 34 968 znaky.

Tabulka č. 9: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během druhého čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024

<i>strana/hnutí</i>	<i>jméno poslance/kyně</i>	<i>celková délka</i>	<i>délka obstrukcí</i>	<i>obstrukce v %</i>
ANO 2011	V. Adámková	2 782	-	0
	M. Balaščíková	10 257	7 247	70,6
	J. Berkovcová	7 823	925	11,8
	R. Brabec	1 873	-	0
	K. Dostálová	8 311	815	9,8
	K. Havlíček	16 040	1 553	9,6
	T. Helebrant	1 472	-	0
	I. Hendrych	3 148	-	0
	A. Juchelka	2 249	-	0
	M. Kolovratník	11 332	2 940	25,9
	J. Kott	5 165	-	0
	R. Králíček	2 336	-	0
	H. Lang	2 041	-	0
	J. Mašek	3 128	-	0
	J. Mračková Vildumetzová	8 476	4 753	56
	P. Nacher	8 129	4 186	51,4

	M. Novák	2 114	-	0
	Z. Ožanová	2 842	-	0
	J. Pokorná Jermanová	4 993	-	0
	D. Pražák	4 172	-	0
	J. Richter	14 470	7 507	51,8
	D. Ryba	6 993	704	10
	P. Sadovský	3 046	-	0
	A. Schillerová	10 955	9 432	86
	M. Wenzl	6 316	5 568	88,1
	celkem:	150 463	45 630	56,6
SPD	O. Černý	2 796	-	0
	J. Hrnčír	5 044	4 650	92,1
	Z. Kettner	10 530	368	3,4
	V. Lesenská	4 641	-	0
	K. Maříková	1 641	-	0
	T. Okamura	30 332	29 950	98,7
	M. Pošarová	5 136	-	0
	K. Sládeček	168	-	0
	L. Šafránková	4 941	-	0
	I. Štefanová	1 831	-	0
	R. Vích	1 379	-	0
	celkem:	68 439	34 968	43,3

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Obsahově se proslovy poslanců opozice týkaly hlavně probíhajících krizí, které jsem uvedla výše, v souvislosti s dopadem na občany, firmy nebo neziskové organizace. Opět se zde proto ukazuje porušování JŘ, neboť na tato vystoupení není v druhém čtení prostor.

Zvyšuje se rozpočet pro sociální dávky, ale ty jsou určeny primárně pro Ukrajince. Česká babička u české sociálky totiž příliš šancí nemá. Naopak tisícům českých invalidů úřady pod vedením ministra Jurečky z KDU-ČSL škrtají příspěvky a důchody. Ale pro Ukrajince jsou příspěvky po ruce, a to ve výši, o které se Čechům může jen zdát. Že se nestydíte okrádat ty, kdo tuhle zemi budovali, ty, kteří budovali její prosperitu, a to, co čeští občané vydělají, rozdáváte ekonomickým migrantům, kteří přijeli za lepším bydletem a parazitně vysávají náš stát na úkor našich potřebných občanů.⁸⁰

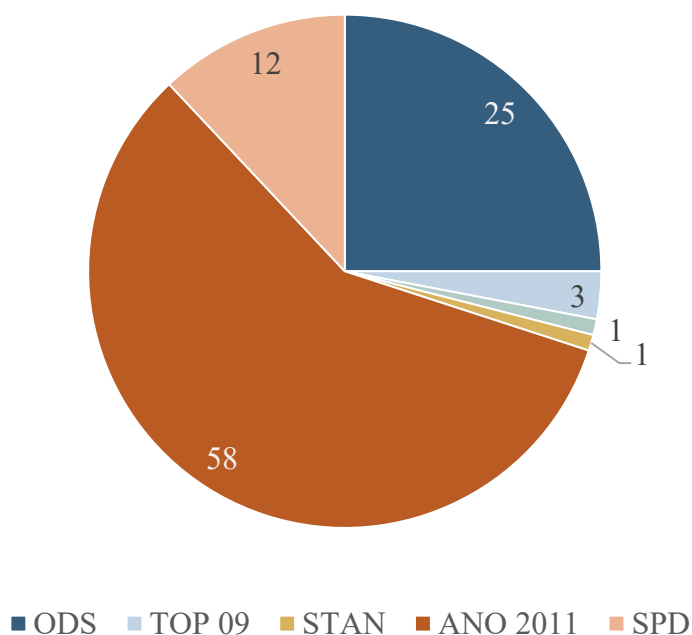
⁸⁰ OKAMURA, Tomio 2023. Sněmovní tisk 549 VI.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2024. druhé čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024 [online]. 11 2023. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=549> [citováno 2024-04-18].

Třetí čtení

Třetí čtení návrhu rozpočtu na rok 2024 se projednávalo na sklonku listopadu 2023 na 82. schůzi Sněmovny. Schvalování schůze trvalo méně než deset minut a poslanci během něj odhlasovali jeden procedurální návrh. Začátek schůze se přesto stejně opozdil o dalších deset minut, a to z důvodu nepřítomnosti zpravodaje návrhu zákona v sále. Zpravodajem tohoto návrhu byl předseda rozpočtového výboru Josef Bernard (STAN). Vzhledem k účasti ve vládní straně nelze tuto událost označit za účelové zdržování začátku schůze.

Celkově třetí čtení vyšlo na 345 532 znaků vč. mezer. Většinu debaty opět zabrali poslanci hnutí ANO 2011. V rozpravě jich vystoupilo celkem 21. Spolu s hnutím SPD hovořili 70 % rozpravy. Z celé pětikoalice nejvíce vystupovali poslanci ODS, lidovci se debaty dokonce vůbec nezúčastnili. Piráti i hnutí STAN nakonec hovořili každý po jednom procentu celkové délky.

Graf č. 6: Délka proslovů jednotlivých stran během třetího čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2024 (v %)

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Faktické poznámky dohromady zabraly asi 14 % rozpravy. Nejdelší řada faktických poznámek měla 19 příspěvků. Celkově tak byla rozprava ochuzena o 38 minut. Faktickými poznámkami se aktivně přihlašoval také ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS), který tak vyvracel argumenty opozičních poslanců.

Obstrukcemi bylo nakonec zabráno 213 931 znaků vč. mezer, tedy 62 % rozpravy. Konkrétní čísla k jednotlivým opozičním poslancům uvádím v *Tabulce č. 10*.

Tabulka č. 10: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během třetího čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024

strana/hnutí	jméno poslance/kyně	celková délka	délka obstrukcí	obstrukce v %
ANO 2011	A. Babiš	31 264	31 117	99,5
	J. Berkovcová	5 415	5 244	96,8
	K. Dostálová	16 283	10 865	66,7
	M. Feranec	1 069	-	0
	K. Havlíček	27 924	27 198	97,4
	I. Hendrych	2 525	2 391	94,6
	A. Juchelka	8 416	6 349	75,4
	M. Kolovratník	8 897	8 771	98,5
	J. Kott	1 432	-	0
	J. Kubík	4 075	3 847	94,4
	J. Mašek	1 582	-	0
	J. Mračková Vildumetzová	13 902	13 747	98,8
	P. Nacher	23 684	17 520	73,9
	M. Novák	13 360	11 594	86,7
	Z. Ožanová	3 736	2 857	76,4
	B. Peštová	1 346	-	0
	K. Rais	4 628	4 330	93,5
	J. Richter	484	230	47,5
	A. Schillerová	20 866	19 028	91,1
	J. Volný	4 324	4 192	96,9
	M. Wenzl	5 622	5 029	89,4
	celkem:	200 834	174 309	81,47
SPD	O. Černý	2 804	2 619	93,4
	R. Fiala	327	-	0
	J. Hrnčíř	4 184	3 932	93,9
	Z. Kettner	1 737	1 670	96,1
	R. Koten	1 781	1 757	98,6
	V. Lesenská	505	-	0
	K. Maříková	4 148	3 657	88,1
	T. Okamura	11 740	11 402	97,1
	M. Pošarová	7 419	7 149	96,3
	R. Rozvoral	5 457	5 111	93,6
	K. Sládeček	1 383	993	71,8
	I. Štefanová	1 490	1 332	89,3
		celkem:	42 975	39 622

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

Podle obsahu JŘ hovořila k věci pouze poslankyně Vladimíra Lesenská (SPD), když upozornila na legislativně-technickou změnu k sněmovnímu dokumentu 3512. Mimoto opozice pokračovala v celkové kritice návrhu. Zarputilost hnutí ANO v kritice návrhu, za které vystoupila většina „stínových ministrů“ i předseda strany Andrej Babiš, ilustruje vyjádření předsedkyně klubu Aleny Schillerové:

Máte radost z vydařeného triku? Radujete se předčasně! Já vás totiž, dámy a pánové, mohu ujistit, že se pravdu dozví každý občan v této zemi. Kdybych měla osobně objet všechna náměstí, kulturní domy, kdybych to měla stokrát zopakovat na všech sítích a ve všech svých mediálních výstupech, kdybych měla kvůli tomu nacvičit charlestone, tak já vám slibuji, že lidé v České republice se surovou pravdu o tomhle nepodařeném rozpočtu prostě dozvědí.⁸¹

Shrnutí

Pro snadnější uchopení celé analýzy následující odstavce věnuji vzájemnému porovnání jednotlivých čtení. Graficky jsou veškeré informace zpracovány v *Tabulce č. 11*.

Tabulka č. 11: Souhrnná tabulka s naměřenými hodnotami

	délka celkem	délka obstrukcí	obstrukce (%)	Pozm. n.	Proced. n.	FP celkem	FP (%)
1. čt. 2021	260 923	65 684	25	-	6	34 393	13
2. čt. 2021	211 819	48 828	23	114	4	34 196	16
3. čt. 2021	179 004	110 380	66	-	2	21 194	12
1. čt. 2024	428 273	90 855	21	-	1	110 785	25
2. čt. 2024	245 079	80 598	32	118	1	14 618	6
3. čt. 2024	345 532	213 931	62	-	1	49 673	14

Zdroj: vlastní analýza na základě dat z PSP ČR

⁸¹ SCHILLEROVÁ, Alena 2023. Sněmovní tisk 549 VI.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2024. *třetí čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024* [online]. 11 2023. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=549> [citováno 2024-04-20].

Výsledky analýzy ukázaly, že procentuální hodnoty obstrukcí se při vzájemném párování čtení (první s prvním apod.) drasticky neliší. Poukazuje to na fakt, že menší počet subjektů ve Sněmovně v devátém volebním období muselo obstruovat o poznání intenzivněji než minulá opozice, kterou tvořilo více stran. Sílu obstrukcí současné opozice podtrhává také celková délka debaty v prvním čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2024. O rozdílu téměř 170 tisíc znaků vč. mezer mezi oběma prvními čtení svědčí i počet zúčastněných řečníků. Zatímco v návrhu na rok 2021 vystoupilo dohromady 32 poslanců, během návrhu na rok 2024 to bylo 50. Do finální rovnice je ale taktéž nutné započítat téměř dvojnásobný procentuální rozdíl faktických poznámek, na jejichž viditelnou roli jsem upozornila v příslušných kapitolách. Přestože si dovedu představit, že faktické poznámky využívala spíše vláda jako reakce na výroky opozice, z analýz vyplynulo, že v obou projednáváních v rámci prvního čtení tento institut využívala spíše opozice.

Druhá čtení jsou do jisté míry snáze porovnatelnější než první. Mezi celkovými délkami již není natolik propastný rozdíl. Lze proto pohodlněji říci, že ve druhém čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2024 se objevilo více obstrukcí, než ve druhém čtení návrhu na rok 2021. Počty podaných pozměňovacích návrhů se od sebe taktéž příliš neodlišují. Také obsahově návrhy ve většině korespondovaly s členstvím ve výborech poslanců, kteří návrh podali. Rozdíl v množství faktických poznámek je však poměrně dramatický, a to i přesto, že v obou čteních vystoupil podobný počet řečníků. Ve druhém čtení návrhu na rok 2021 faktické poznámky využívala převážně ČSSD. Jejich poslanci je využívali hlavně k reakci na výroky opozice.

Třetí čtení lze objektivně označit za nejvíce obstruované. Přičítám to hlavně nastavení jednacího řádu. V případě roku 2024 debata probíhala řádně a bez specifik, délku ale prodloužila právě špatná úprava zákona. V případě třetího čtení návrhu na rok 2021 to však způsobila závěrečná vyjádření poslanců s přednostním právem. I přesto ale současná opozice obstruovala více. Nejen že v rozpravě vystoupilo o 12 poslanců více, celková délka debaty při projednávání návrhu rozpočtu na rok 2024 byla takřka dvojnásobná oproti délce za návrh 2021. V devátém volebním období se zdvojnásobila i hodnota délek obstrukcí.

Z pohledu jednotlivých stran dochází v otázce obstrukcí mezi opozicemi v jednotlivých obdobích k výrazným nepoměrům. U hnutí SPD je zajímavé, že jsou jako jediný subjekt v opozici v obou volebních obdobích a je tak možné pozorovat částečný vývoj v jejich přístupu k debatě. V mezi volebním srovnání je u hnutí patrný narůstající trend. Při sestavení žebříčku stran seřazených podle množství obstrukcí ve všech třech čteních je suverénním vítězem

hnutí ANO s 30 % znaků vč. mezer. Na druhém místě se umístila ODS s 11 % znaků. Třetí místo obsadilo hnutí SPD s necelými 8 % znaků vč. mezer za projednávání návrhu státního rozpočtu na rok 2024. Nejméně ze všech stran obstruovali Piráti (1,5 %).

Diskuse o jednacím řádu

Již výše jsem poukázala na některá slepá místa, která se v jednacím řádu vyskytují. Ráda bych proto nyní věnovala ještě trochu prostoru nad zamyšlením těchto některých slabých míst v porovnání s praxemi jiných států.

Na rozdíl od jiných států má jednací řád Poslanecké sněmovny pro běžnou sněmovní práci paragrafy napsány poměrně vágně a s možnostmi různého výkladu. Je tedy k zamyšlení, jestli je lepší stávající paragrafy přepsat úplně, anebo jim jen vytvořit protiváhu, která by případným obstrukcím dokázala zabránit. O novele jednacího řádu se v tomto ohledu dlouhodobě vedou diskuse. Poslední revizi řád prošel na podzim 2023, kdy však došlo jen k drobným úpravám.⁸² Současná vládní koalice si je vědoma potřeby JŘ upravit, finální návrh ale ještě k projednání nepředložila.⁸³

Jedním z nejpalcivějších problémů současného JŘ jsou jistě neomezené délky projevů zákonodárců. Například na Slovensku tento problém řeší § 30 *Rokovacího poriadku Národnej rady Slovenskej republiky*. Paragraf stanovuje, že povolený čas na přednes je v závislosti na funkci zákonodárce a charakteru projednávaného návrhu zákona nebo rozpravy omezen na 10, 20 nebo 30 minut.⁸⁴

Taktéž německý *Bundestag* v základu omezuje čas na přednesení proslovu na nejvýše 15 minut.⁸⁵ Němečtí zákonodárci ale mají možnost se na rozdělení časových úseků debaty dohodnout sami hlasováním. Toto pravidlo je zavedeno nad míru užívaného institutu

---

⁸² ČESKO. Fragment #f7720300 zákona č. 225/2023 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů - znění od 1. 10. 2023. [online]. © AION CS 2010–2024 [citováno 2024-04-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-225#f7720300>

⁸³ TVRDOŇ, Jan, 2023. Změna jednacího řádu Sněmovny je v nedohlednu. Z koalice zní obavy z „mohutné obstrukce“. *Deník N* [online]. Praha, 9 2023. Získáno z : <https://denikn.cz/1242115/zmena-jednaciho-radu-snemovny-je-v-nedohlednu-z-koalice-zni-obavy-z-mohutne-obstrukce/>. [citováno 2024-04-28]

⁸⁴ SLOVENSKO. *Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov*. §30. Online. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, 2023. ISBN 978-80-99963-12-3. Dostupné z: https://www.nrsr.sk/web/Rokovaci_poriadok/rokovaci_202309/index.html. [citováno 2023-01-07].

⁸⁵ NĚMECKO. *Rules of Procedure of the German Bundestag and Rules of Procedure of the Mediation Committee Commit*. Rule 35. Online. Berlin: Spolková republika Německo, 2022. Dostupné z: <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80060000.pdf>. [citováno 2023-01-07].

tzv. *berlínské hodiny*. Ta označuje klíč, podle kterého se rozdělují délky přednesu mezi poslanecké kluby. Kluby se na poměru řečnické doby dohodnou vždy na začátku každého volebního období. Délka se ale odvíjí primárně podle síly poslaneckých frakcí. Obzvláště slabé kluby nebo nezařazení poslanci jsou však lehce zvýhodňováni.⁸⁶

Revizi následně vyžaduje také § 95a, který pojednává o vyhrazených dnech a hodinách pro legislativní třetí čtení. Tento paragraf je do jisté míry navíc zbytečný, protože zařazení legislativních třetích čtení na konkrétní dny jednací řád zmiňuje již v § 54 odst. 4. Přidaná rovina hodin nahrává obstrukčnímu chování právě kvůli rigiditě tohoto legislativního pravidla. Časové omezení Wintr s Askarim navrhuje buďto úplně zrušit, anebo k němu vytvořit protiváhu v podobě většiny nutné ke schválení změny.⁸⁷

Do revize jednacího řádu ve vztahu k obstrukcím by bylo jistě vhodné zahrnout také úpravu funkce předsedajícího sněmovny. Úkolem předsedajícího schůze v Poslanecké sněmovně je schůzi zahájit, řídit a usměrňovat plénum.⁸⁸ Víceméně stejné pravomoci náleží také britskému protějšku. Navíc ale britský *Speaker* skutečně dostává roli moderátora diskuse, jelikož jeho hlavním úkolem je obstarat rovnováhu mezi vládními a opozičními příspěvky.

Zásadní rozdíl mezi těmito důležitými rolemi ale tkví hlavně v apolitičnosti. Zatímco v České republice se v předsedání schůze střídají vybraní zástupci za poslanecké kluby⁸⁹, ve Velké Británii je do funkce *Speakera* zvolen jeden člen sboru, který se ale musí vzdát členství ve straně, a to i po ukončení svého mandátu.⁹⁰ Domnívám se, že takto nestranná role by mohla nejen posloužit v případě sporných momentů během rozpravy, ale také jako ochránce práv poslanecké většiny i menšiny.

Po vzoru Velké Británie lze uvažovat také o vymezení času pro opozici a jejích témat. Tato procedura je zde známá pod termínem *opposition days*. Předseda Sněmovny nejdříve

---

⁸⁶NĚMECKO. *Berliner Stunde*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/services/glossar/glossar/B/berliner-stunde-854942>. [citováno 2024-01-13].

⁸⁷ASKARI, D.; WINTR, J.: *Parlamentní obstrukce ve světle ústavněprávních diskusí*, in: Legislativní příloha odborného časopisu *Správní právo* č. IV/2017, str. CXXIII.

⁸⁸§ 29 odst. 2 písm. d) a § 59 odst. 4 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024. [citováno 2024-04-28].

⁸⁹§ 30 odst. 3 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny - znění od 01.01.2024. [citováno 2024-04-28].

⁹⁰UK PARLIAMENT. *Speaker and the Chamber*. Online. Dostupné z: <https://www.parliament.uk/business/commons/the-speaker/speaker-and-the-chamber/>. [citováno 2024-04-28].

navrhne patřičné dny i program a opozice tyto informace potvrdí. Odlišností od běžných pravidel rozpravy je, že se nejprve projednává a hlasuje o hlavním návrhu, nikoli o pozměňovacích návrzích. To má umožnit, aby se nejprve rozhodlo o opozičním návrhu a teprve poté byl předložen jakýkoli pozměňovací návrh, který je většinou podán od vládních stran.⁹¹ Vládní strana pak samozřejmě může pozměňovacími návrhy značnou část návrhu pozměnit, primárně ale tato praktika dokáže alespoň částečně zmírnit frustraci opozičních stran. Navíc je tímto zachováno i právo vlády na vládnutí, které jsem již rozvedla výše.

---

⁹¹ UK PARLIAMENT. *Commons Opposition Day debates since 1992*. Online. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn06315/#fullreport>. [cit. 2024-04-28].

Závěr

Má bakalářská práce se věnovala fenoménu obstrukcí v českém legislativním systému. V práci jsem představila teoretická pojetí opozice a obstrukcí. Následně jsem v analytické části tyto teoretické poznatky zužitkovala ve svém vlastním výzkumu a v neposlední řadě se také zamyslela nad řešením některých paragrafů jednacího řádu v jejich důsledcích v zákonodárném procesu.

Analytická část práce představila výsledky kvalitativního měření dvou návrhů zákona o státním rozpočtu. Zákony byly vybrány na základě předem stanovených kritérií. Ze získaných dat analýzy případových studií mohu odpovědět na výzkumnou otázku, že strategie a taktiky opozičních stran se v mnohém neliší. Všechny strany využívaly nejhojněji dlouhá řečnění jako způsob oddálení schválení návrhu. Lze z toho usuzovat, že dlouhá řečnění jsou v obstrukčním jednání nejefektivnější – alespoň tedy při platných pravidlech současného jednacího řádu Poslanecké sněmovny ČR. Při bližším pohledu na výsledky analýzy lze prohlásit, že opozice v devátém volebním období obstruovala více a intenzivněji. Je to dáno hlavně menším počtem opozičních stran, které se ale do rozpravy přihlašovaly o to více, nicméně nabízí se zde prostor pro další výzkum se zohledněním populistických a extremistických stran.

Má práce taktéž splňuje vytyčené cíle. Parlamentní výzkum jsem obohatila odlišným pojetím obstrukcí, než jaký je častý přístup. Zjistila jsem tím nejen jaké strany obstruovaly, ale hlavně do jaké míry se tohoto jednání dopouštěly.

Má práce je přínosná také v teoretické rovině, poněvadž jsem zformulovala vlastní definici fenoménu. V kapitole diskuse jednacího řádu jsem se zamyslela nad návrhy řešení problematických míst, které se v jednacím řádu vyskytují a napomáhají tak destrukci legislativního procesu. Za ten nejvíce podstatný považuji vznik obdoby role *Speakera* z britské dolní komory parlamentu, jehož role by spočívala v moderaci debaty mezi vládou a opozicí.

Summary

My bachelor thesis was devoted to the phenomenon of obstruction in the Czech legislative system. In the thesis I introduced the theoretical concepts of opposition and obstruction. Subsequently, in the analytical part I have utilised these theoretical findings in my own research and, finally, I have also reflected on the treatment of certain clauses of the Rules of

Procedure in their consequences in the legislative process.

The analytical part of the thesis presented the results of a qualitative measurement of two bills on the state budget. The bills were selected on the basis of predetermined criteria. From the data obtained from the analysis of the case studies, I can answer the research question that the strategies and tactics of the opposition parties do not differ in many ways. All parties made the most extensive use of long rhetoric as a way to delay passage of a bill. This suggests that long speeches are the most effective in obstruction – or at least under the current rules of procedure of the Chamber of Deputies. A closer look at the results of the analysis reveals that the opposition obstructed more and more intensively in the ninth parliament. This is mainly due to the smaller number of opposition parties, which, however, entered the debate even more.

My work also meets the objectives set out. I have enriched parliamentary research with a different conception of the filibuster than the common approach. In doing so, I found out not only which parties were obstructing, but also to what extent they were doing so.

My work is also useful on a theoretical level because I have formulated my own definition of the phenomenon. In the chapter on the discussion of the Rules of Procedure, I have reflected on proposals for solutions to the problematic places that occur in the Rules of Procedure and thus contribute to the destruction of the legislative process. I consider the most significant one to be the creation of a *Speaker* role similar to that of the British House of Commons, whose role would be to moderate the debate between the government and the opposition.

Seznam grafů

Graf č. 1: Délka proslovů jednotlivých stran během prvního čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2021 (v %)	30
Graf č. 2: Délka proslovů jednotlivých stran během druhého čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2021 (v %)	34
Graf č. 3: Délka proslovů jednotlivých stran během třetího čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2021 (v %)	39
Graf č. 4: Délka proslovů jednotlivých stran během prvního čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2024 (v %)	43
Graf č. 5: Délka proslovů jednotlivých stran během druhého čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2024 (v %)	47
Graf č. 6: Délka proslovů jednotlivých stran během třetího čtení návrhu státního rozpočtu na rok 2024 (v %)	50

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vybrané výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2017	28
Tabulka č. 2: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během prvního čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021	31
Tabulka č. 3: Počty podaných pozměňovacích návrhů k návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021	35
Tabulka č. 4: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během druhého čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021	36
Tabulka č. 5: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během třetího čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021	40
Tabulka č. 6: Vybrané výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2021	42
Tabulka č. 7: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během prvního čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024	44
Tabulka č. 8: Počty podaných pozměňovacích návrhů k návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024	48
Tabulka č. 9: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během druhého čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024	48

Tabulka č. 10: Naměřené hodnoty (počty znaků vč. mezer) u jednotlivých řečníků opozičních stran během třetího čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024.....	51
Tabulka č. 11: Souhrnná tabulka s naměřenými hodnotami	52

Použitá literatura

ABBASI, Kamila. *Snížení valorizace penzí obstálo před Ústavním soudem. Plénum návrh zamítlo*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/snizeni-valorizace-penzi-obstalo-pred-ustavnim-soudem-plenum-navrh-zamitlo>. [citováno 2024-02-10].

ASKARI, D.; WINTR, J.: *Parlamentní obstrukce ve světle ústavněprávních diskusí*, in: Legislativní příloha odborného časopisu Správní právo č. IV/2017

BARTOŠEK, Jan 2020. Sněmovní tisk 1067 V1.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *třetí čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 12 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-14].

BINDER, Sarah A. a SMITH, Steven S., 1997. *Politics or principle? filibustering in the United States Senate*. Washington, D.C: Brookings Institution. ISBN 978-0-8157-0952. [citováno 2024-02-11].

BINDER, Sarah A. a SMITH, Steven S., 1997. *Politics or principle? filibustering in the United States Senate*. Washington, D.C: Brookings Institution. ISBN 978-0-8157-0952-7.

ČESKO. Fragment #f7720300 zákona č. 225/2023 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů - znění od 1. 10. 2023. [online]. © AION CS 2010–2024 [citováno 2024-04-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-225#f7720300>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS)*. Online. 2017. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>. [cit. 2024-04-16].

ČT24, ČTK. *Prezident Zeman jmenoval druhou Babišovu vládu. Hamáček povede vnitro i zahraničí*. Online. 2018. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/prezident-zeman-jmenoval-druhou-babisovu-vladu-hamacek-povede-vnitro-i-zahranici-78480>. [citováno 2024-04-16].

ČTK, 2020. Sněmovna schválila rozpočet na rok 2021. Komunisté podrželi vládní návrh výměnou za škrty v armádě. [online]. 18 prosinec 2020. Získáno z : https://www.lidovky.cz/domov/o-schvaleni-statniho-rozpocetu-je-temer-rozhodnuto-komunistum-se-povedlo-sebrat-obrane-10-miliard.A201218_104113_ln_domov_rkj [citováno 2024-04-16].

ČTK, 2024. *Korespondenční volba prošla prvním čtením. Poslanci ji podpořili po šesti dnech jednání.* Online. Praha, 25 leden 2024. Získáno z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/korespondenčni-volba-prošla-prvním-ctením-poslanci-ji-podporili-po-šesti-dnech_2401251514_cen. [citováno 2024-02-11].

ČTK. Druhý Babišův kabinet získal důvěru Sněmovny, nehlasovali čtyři poslanci. Online. 2018. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hlasovani-duvera-vlada-druha-andrej-babis-ano-cssd-kscm-poslanecka-snemovna.A180712_093406_domaci_ane. [citováno 2024-04-16].

ČTK. *Sněmovnu letos zdržovaly obstrukce, vládě se přesto dařilo zákony prosadit.* Online. 2023, 29.12.2023. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2459238>. [citováno 2024-03-13].

ČTK. *Vláda prosadila ve Sněmovně přes odpor opozice svůj konsolidační balíček.* Online. Praha, Získáno z : <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2426011>. [citováno 2024-02-18].

FARHAN, Kamal 2023. Sněmovní tisk 549 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2024. *první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024* [online]. 10 2023. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=549> [citováno 2024-04-17].

FRANCE 24. *Brawl in Japanese parliament over controversial security bill.* Online. 2015. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/20150918-japan-brawl-lawmakers-parliament-controversial-security-bill-military-abroad-wwii>. [citováno 2024-03-12].

FU, Shu a HOWELL, William G. *The Filibuster and Legislative Discussion.* Online. The journal of politics. 2023, roč. 85, č. 4, s. 1575-1580. ISSN 0022-3816. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/724969>. [citováno 2024-01-13].

GURYČOVÁ, Kristýna a ŠTORKÁN, Martin, 2021. *VIDEO: ‚Dostaneš flákanec.‘ Ve sněmovně se strhla rvačka, poslanec Volný se pral o mikrofon.* iRozhlas Online. 01 2021. Získáno z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/volny-snemovna-rvacka-hanzel_2101211726_kno [citováno 2024-02-07].

HRNČÍŘ, Jan 2023. Sněmovní tisk 549 VI.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2024. *první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024* [online]. 10 2023. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=549> [citováno 2024-04-17].

CHAFETZ, Josh, 2011. *The Unconstitutionality of the Filibuster.* Connecticut Law Review. Online. Vol. 43, č. 4. Získáno z: <http://scholarship.law.cornell.edu/facpub/181>

JUREČKA, Marian 2020. Sněmovní tisk 1067 VI.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *druhé čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 12 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-14].

KOGER, Gregory, 2010. *Filibustering: a political history of obstruction in the House and Senate.* Online. Chicago, Ill. : University of Chicago Press. Chicago studies in American politics. ISBN 978-0-226-44964-7. [citováno 2024-02-28].

KUBÁT, 2010, podle KRAWCZYK, 2000 in: *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi: (vybrané otázky).* Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-285-4. s. 52

KUBÁT, Michal, 2010. *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi: (vybrané otázky).* Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-285-4

KUBIČKO, Radko. *Radko Kubičko: Nekonečné meze parlamentní obstrukce.* Online. 2024. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/radko-kubicko-nekonecne-meze-parlamentni-obstrukce-9162862>. [citováno 2024-03-13].

MADERA, Kasia. *Nepal MPs brawl in parliament over draft constitution.* Online. 2015. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/av/world-asia-30899711>. [citováno 2024-03-12].

MCHENRY, Dean E., 1954. Formal Recognition of the Leader of the Opposition in Parliaments of the British Commonwealth. *Political Science Quarterly.* Vol. 69, č. 3, s. 438–452. DOI 10.2307/2145279. [citováno: 2024-03-26].

MUNZAR, Vojtěch, 2020. Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 11 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-11].

NĚMECKO. *Berliner Stunde*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/services/glossar/glossar/B/berliner-stunde-854942>. [citováno 2024-01-13].

NĚMECKO. *Rules of Procedure of the German Bundestag and Rules of Procedure of the Mediation Committee Commit*. Rule 35. Online. Berlin: Spolková republika Německo, 2022. Dostupné z: <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80060000.pdf>. [citováno 2023-01-07].

NOVÁK, Miroslav, 1995. *Systémy politických stran a základní modely opozice / Political Party Systems and Fundamental Models of Opposition*. Sociologický Časopis / Czech Sociological Review. Vol. 31, č. 3

OKAMURA, Tomio 2023. Sněmovní tisk 549 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2024. *druhé čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024* [online]. 11 2023. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=549> [citováno 2024-04-18].

OKAMURA, Tomio, 2020. Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *druhé čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 12 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-13].

PEKAROVÁ ADAMOVIÁ, Markéta, 2020. Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 11 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-12].

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk 488 Vl.n.z., kt. se mění někt.zák. s konsolidací veřej. rozpočtů – EU* Online. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=488>. [citováno 2024-02-18].

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk 488 Vl.n.z., kt. se mění někt.zák. s konsolidací veřej. rozpočtů – EU* Online. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=488>. [citováno 2024-02-18].

POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021*. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8>. [citováno 2024-04-13].

POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 2 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2018*. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=2>. [cit. 2024-04-13].

POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 287 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2019*. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=287>. [citováno 2024-04-13].

POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 605 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2020*. Online. 2019. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=605>. [citováno 2024-04-13].

RAHAMAN SARKAR, Alisha. *Maldives parliament debate over cabinet appointees descends into mass brawl between MPs*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/asia/south-asia/maldives-parliament-mps-brawl-vote-b2486467.html>. [citováno 2024-03-12].

RAMBOUSKOVÁ, Michaela a STUHLÍKOVÁ, Lucie, 2023. Pekarová sečetla ANO obstrukce. Je to od ní arogance, vzkázala Schillerová. *Seznam zprávy* [online]. 6 2023. Získáno z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-snemovna-si-spocitala-obstrukce-soucasni-poslanci-se-v-ponocovani-vyzivaji-232856> [citováno: 2024-03-25].

REDLICH, Josef. *Recht und Technik des Englischen Parlamentarismus: die Geschäftsordnung des House of Commons in ihrer geschichtlichen Entwicklung und gegenwärtigen Gestalt*. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1905.

SARTORI, Giovanni, 1966. *Opposition and Control: Problems and Prospects. Government and Opposition*. Online. Vol. 1, č. 2. Získáno z: <https://www.jstor.org/stable/44481787>. [citováno 2024-01-13].

SCHILLEROVÁ, Alena 2023. Sněmovní tisk 549 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2024. *třetí čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024* [online]. 11 2023. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=549> [citováno 2024-04-20].

SCHILLEROVÁ, Alena. *Také mi přišel dotaz. Mají obstrukce smysl?* In: Facebook. 06. 05. 2022. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=522281492774517> [citováno: 2024-03-25].

SKOPEČEK, Jan, 2020. Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *první čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 11 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-11].

SLOVENSKO. *Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.* §30. Online. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, 2023. ISBN 978-80-99963-12-3. Dostupné z: https://www.nrsr.sk/web/Rokovaci_poriadok/rokovaci_202309/index.html. [citováno 2023-01-07].

Sněmovní tisk 1067 Vl.n.z. o státním rozpočtu ČR na rok 2021. *třetí čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021* [online]. 12 2020. Získáno z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=1067&o=8> [citováno 2024-04-16].

Sněmovní tisk 392 Novela z. o důchodovém pojištění. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&T=392>. [citováno 2024-02-10].

STEFFANI, Winfried, 1979. *Parlamentarische und präsidentielle Demokratie: strukturelle Aspekte westlicher Demokratien.* Wiesbaden: Springer Fachmedien. ISBN 978-3-531-11476-7.

SUI, Cindy. *Taiwan's brawling in parliament is a political way of life.* Online. 18 July 2017n. l. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-40640043>. [citováno 2024-03-12].

SVOBODA, Jakub. *Předčasné penze, další rána rozpočtu, říká Pertold.* Online. Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-predcasne-penze-dalsi-rana-rozpocetu-rika-pertold-40424791>. [citováno 2024-02-07].

SYLLOVÁ, Jindřiška et al., 2021. *Jednací řád Poslanecké sněmovny*. první. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7676-202-2.

SYLLOVÁ, Jindřiška, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Vladimír, SLÁDEČEK, Radovan. *Čl. 23 [Slib]*. In: *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016

TRACHTOVÁ, Zdeňka, 2020. *Naše sněmovna je velmi svobodná. Výsledkem je zahlcenost, chaos a plýtvání časem, říká ústavní právník*. Online. Praha, 14 září 2020. Získáno z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/rozhovor-jan-wintr-ustavni-pravnik-poslanecka-snemovna-navrh-zakona_2009141812_kro. [citováno 2024-01-12].

TVRDOŇ, Jan, 2023. *Změna jednacího řádu Sněmovny je v nedohlednu. Z koalice zní obavy z „mohutné obstrukce“*. *Deník N* [online]. Praha, 9 2023. Získáno z: <https://denikn.cz/1242115/zmena-jednaciho-radu-snemovny-je-v-nedohlednu-z-koalice-zni-obavy-z-mohutne-obstrukce/>. [citováno 2024-04-28]

UK PARLIAMENT. *Commons Opposition Day debates since 1992*. Online. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn06315/#fullreport>. [citováno 2024-04-28].

UK PARLIAMENT. *Speaker and the Chamber*. Online. Dostupné z: <https://www.parliament.uk/business/commons/the-speaker/speaker-and-the-chamber/>. [citováno 2024-04-28].

WINTR, Jan, 2010. *Česká parlamentní kultura*. Vyd. 1. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1.

WINTR, Jan, 2014. *Obstrukce jsou nelegitimní, tvrdí politolog Jan Wintr*. Online. Získáno z: <https://denikreferendum.cz/clanek/18396-obstrukce-jsou-nelegitimni-tvrdi-politolog-jan-wintr>. [citováno 2024-02-25].

WINTR, Jan, 2022. *Zablokovaný Parlament škodí všem, je čas na změnu pravidel, říká expert k obstrukcím*. Online. Získáno z: <https://denikn.cz/796654/zablokovany-parlament-skodi-vsem-je-cas-na-zmenu-pravidel-rika-expert-k-obstrukcim/>. [citováno 2024-02-25].

Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vládní návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2021 (tabulka)

Příloha č. 2: Vládní návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2024 (tabulka)